

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών
— ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1837 —

ΝΟΜΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

Π.Μ.Σ.: ΔΗΜΟΣΙΟ ΔΙΚΑΙΟ – ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ
ΕΙΔΙΚΕΥΣΗ: ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΟ ΕΤΟΣ: 2022-2023

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
της Άννας-Μαρίας Ιωάννη Κυρίου
A.M.: 7340152201008

[Κρυπτονομίσματα και Φορολογικό Δίκαιο]

Επιβλέποντες:

Όνοματεπώνυμα Επιβλεπόντων

- α) Ανδρέας Τσουρουφλής
- β) Βασίλειος Κονδύλης
- γ) Παρασκευή Μουζουράκη

Αθήνα, 2023

Copyright © [*Άννα Μαρίνα Κυρίου, 2023*]

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα.

Οι απόψεις και θέσεις που περιέχονται σε αυτήν την εργασία εκφράζουν τον συγγραφέα και δεν πρέπει να ερμηνευθεί ότι αντιπροσωπεύουν τις επίσημες θέσεις του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών.

“Even when laws have been written down, they ought not always to remain unaltered. As in other sciences, so in politics, it is impossible that all things should be precisely set down in writing; for enactments must be universal but actions are concerned with particular. Hence we infer that sometimes and in certain cases laws may be changed, but when look at the matter from another point of view great caution would seem to be required.” Aristotle, Politics, book 2, part VIII¹

---

¹ English version by S. Everson (ed.), *Aristotle. The politics and the constitution of Athens*, 1996, Cambridge.

Περίληψη

Στόχος της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι να αναλύσει την ανάπτυξη φορολογικών μέτρων, που αφορούν τα κρυπτονομίσματα τόσο σε πεδίο Ευρωπαϊκής Ένωσης, όσο και σε εθνικό, καθώς και σχετικών μέτρων, που έχουν ληφθεί από τον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ).

Είναι γνωστόν ότι τα κρυπτονομίσματα γίνονται ολοένα και πιο δημοφιλή, ιδίως στον χώρο επενδυτικών περιουσιακών στοιχείων και μέσων πληρωμής. Λόγω της πολυμερούς χωρητικότητας της κρυπτογράφησης και του πολύπλοκου χαρακτήρα της, οι δικαιοδοσίες έχουν δυσκολευτεί να ρυθμίσουν την κρυπτογράφηση, γεγονός που οδήγησε σε ρυθμιστικό κενό.

Με τη συγκριτική ανάλυση των ρυθμιστικών πλαισίων, επιδιώκεται να προσφερθεί στον αναγνώστη μια καλύτερη κατανόηση του φορολογικού δικαίου, του τρόπου με τον οποίο τα διαφορετικά φορολογικά συστήματα αντιμετωπίζουν τα κρυπτονομίσματα και τη λύση, που αυτά τείνουν να δίνουν στο εν λόγω ρυθμιστικό κενό.

Abstract

The aim of this thesis is to analyze the development of tax measures related to cryptocurrencies both in the European Union and nationally, as well as related measures taken by the Organization for Economic Co-operation and Development (OECD).

It is known that cryptocurrencies are becoming more and more popular, especially in the area of investment assets and means of payment. Due to crypto's multilateral capacity and complex nature, jurisdictions have struggled to regulate crypto, which has led to a regulatory vacuum.

By the comparative analysis of the regulatory frameworks, it is sought to offer the reader a better understanding of tax law, how different tax systems deal with cryptocurrencies and the solution they tend to give to the regulatory gap in question.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Πρόλογος.....	8
2. Έννοια Κρυπτονομίσματος.....	9
3. Ιστορική Αναδρομή Κρυπτονομισμάτων.....	10
4. Μορφές Κρυπτονομισμάτων.....	12
5. Ρυθμιστικό Πλαίσιο Κρυπτονομισμάτων.....	14
5.1. Γενική Ρύθμιση Για Τα Κρυπτονομίσματα.....	14
5.2. Πρόταση Κανονισμού Του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τις Αγορές Κρυπτοστοιχείων και για την Τροποποίηση Της Οδηγίας (E.E.) 2019/1937.....	16
6. Φορολογία Κρυπτονομισμάτων.....	21
6.1. Μέτρα Φορολογίας Σύμφωνα Με Τον ΟΟΣΑ.....	21
6.2. Φορολογικά Μέτρα Ευρωπαϊκής Ένωσης.....	23
6.3. Φορολογική Μεταχείριση των Κρυπτονομισμάτων στο Ελληνικό Δίκαιο.....	32
6.3.1. Από άποψη φορολογίας εισοδήματος.....	32
6.3.2. Η θέση της φορολογικής διοίκησης αναφορικά με τη φορολογική μεταχείριση των κρυπτονομισμάτων.....	34
6.3.3. Οι απόψεις της θεωρίας αναφορικά με τη φορολογική μεταχείριση των κρυπτονομισμάτων.....	35
6.3.3.i. Η φορολόγηση της ανταλλαγής ή εκποίησης κρυπτονομισμάτων ως εισόδημα από υπεραξία μεταβίβασης κεφαλαίου σύμφωνα με το άρθρο 42 του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος.....	36
6.3.3.ii. Η φορολόγηση των ποσών που προκύπτουν από την εξόρυξη ή την εκποίηση κρυπτονομισμάτων ως εισόδημα από επιχειρηματική δραστηριότητα σύμφωνα με το άρθρο 21 του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος.....	37
6.4. Η Φορολογική Μεταχείριση των Κρυπτονομισμάτων από Άποψη Φόρου Προστιθέμενης Αξίας.....	39

6.4.1. Η φορολογική μεταχείριση της ανταλλαγής ή της εκποίησης των κρυπτονομισμάτων.....	39
6.4.2. Η φορολογική μεταχείριση της εξόρυξης των κρυπτονομισμάτων.....	43
7. Οι Συνέπειες Έλλειψης Ενιαίου Ρυθμιστικού Πλαισίου για τη Φορολογία των Κρυπτονομισμάτων.....	44
8. Αντί Επιλόγου.....	46
9. Πηγές.....	50

1. ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Παρά την επικρατέστερη και πιο διαδεδομένη άποψη, τα κρυπτοστοιχεία παρουσιάστηκαν για πρώτη φορά πριν ακόμη τη δημιουργία του πρώτου είδους κρυπτονομίσματος, όπως έχει επικρατήσει στην αγορά, το λεγόμενο «Bitcoin», το οποίο εισήχθη στον «κόσμο του ηλεκτρονικού χρήματος» το 2008, από ένα πρόσωπο ή μία ομάδα προγραμματιστών – κρυπτογράφων με το ψευδώνυμο Satoshi Nakamoto. Πράγματι από το 1983, οπότε και ένας Αμερικανός κρυπτογράφος ονόματι David Chaum πρότεινε ένα είδους ηλεκτρονικού χρήματος², έως και την εφεύρεση του «Bitcoin», υπήρξαν ποικίλα, αν και όχι τόσο διαδεδομένα είδη κρυπτοστοιχείων, όπως το κρυπτονόμισμα «eCash», που αναπτύχθηκε από την εταιρεία DigiCash το 1990, το «E-Gold», το ηλεκτρονικό χρήμα, που δημιουργήθηκε το 1996 από τον Δρ. Douglas Jackson και Δρ. Barry Downey, το «Bit Gold» του Nick Szabo, το «B-Money» του Wei Dai κ.ά., τα οποία οδήγησαν τελικά στη δημιουργία του «Bitcoin»³. Παρατηρείται ότι χρειάστηκαν παραπάνω από 20 έτη, ώστε το «Bitcoin» να εξελιχθεί στο δημοφιλές κρυπτονόμισμα, που είναι σήμερα.

Με αφορμή το σχέδιο δράσης για τη χρηματοοικονομική τεχνολογία του 2018, το λεγόμενο σχέδιο δράσης «FinTech», ανέκυψε αρχικά το ερώτημα κατά πόσον αυτό θα μπορούσε να εφαρμοσθεί και στα κρυπτοστοιχεία. Τόσον στις Οδηγίες, που εξέδωσε η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών (EBA), όσον και στις Οδηγίες της Ευρωπαϊκής Αρχής Κινητών Αξιών και Αγορών (ESMA), υποστηρίχθηκε ότι αν και ορισμένα στοιχεία θα μπορούσαν να εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του προαναφερθέντος σχεδίου δράσης, η αποτελεσματική εφαρμογή του στα εν λόγω περιουσιακά στοιχεία δεν είναι πάντοτε εύκολη, ενώ παράλληλα ενδέχεται να παρεμποδίσει τη χρήση Τεχνολογίας Κατανεμημένου Καθολικού (DLT). Και οι δύο Οδηγίες κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι, με εξαίρεση τη νομοθεσία της Ε.Ε. για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, **η πλειοψηφία των κρυπτοστοιχείων δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της υφιστάμενης νομοθεσίας της Ε.Ε. για τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες.**

---

² David Chaum, (1998) Blind Signatures for Untraceable Payments. University of Houston Clear Lake. Available at: <https://sceweb.sce.uhcl.edu/yang/teaching/csci5234WebSecurityFall2011/Chaum-blind-signatures.PDF>

³ Nathan Reiff, (2022) What Was the First Cryptocurrency? Available at: <https://www.investopedia.com/tech/were-there-cryptocurrencies-bitcoin/#citation-7>

Κατόπιν των ως άνω εξελίξεων, η Επιτροπή την **24-9-2020** ανακοίνωσε ένα συνολικό πακέτο πολιτικής σχετικά με την ψηφιακή οικονομία (Digital Finance Package), το οποίο περιλαμβάνει τη στρατηγική στην ψηφιακή οικονομία (Digital Finance Strategy) και στα συστήματα πληρωμών (Retail Payments Strategy). Το πακέτο αυτό είχε ως βασικό στόχο την προώθηση της ανταγωνιστικότητας και της καινοτομίας στον τομέα της οικονομίας και την καθιέρωση της Ε.Ε. ως ενός παγκόσμιου ηγέτη στο χώρο αυτό (European Commission, 2020). Η στρατηγική στην ψηφιακή οικονομία περιλάμβανε και μία δέσμη προτάσεων για τη ρυθμιστική αντιμετώπιση των κρυπτονομισμάτων.

Έτσι, την **24-9-2020** εισήχθη ενώπιον της Επιτροπής η **Πρόταση Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τις Αγορές Κρυπτοστοιχείων και για την Τροποποίηση της Οδηγίας (Ε.Ε.) 2019/1937**, η οποία Πρόταση έχει επικρατήσει σήμερα ως **Κανονισμός MiCA**. Την **30-6-2022** το Συμβούλιο της Ε.Ε. ανακοίνωσε μέσω Δελτίου Τύπου την **προσωρινή συμφωνία**, που επετεύχθη μεταξύ του Προεδρείου του Συμβουλίου και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για την εν λόγω Πρόταση Κανονισμού. Ωστόσο, η εν λόγω Πρόταση παρόλο που αποτελεί το πρώτο γνωστό ενιαίο ρυθμιστικό πλαίσιο με επίκεντρο τα κρυπτονομίσματα, δεν προβλέπει φορολογικές ρυθμίσεις και ως εκ τούτου τα Κράτη-Μέλη έρχονται αντιμέτωπα με τον προβληματισμό της φορολογίας των κρυπτονομισμάτων. Ενόψει, λοιπόν του εν λόγω ρυθμιστικού κενού παρατηρείται σε όλον τον κόσμο, όπως και στην Ελλάδα, μία αβεβαιότητα όσον αφορά τη φορολογία των κρυπτονομισμάτων, με αποτέλεσμα τη σύγχυση τόσο των φορέων της φορολογικής διοίκησης, όσο και των ίδιων των φορολογουμένων.

2. ΕΝΝΟΙΑ ΚΡΥΠΤΟΝΟΜΙΣΜΑΤΟΣ

Ως Κρυπτονόμισμα, νοείται ένα ψηφιακό ή εικονικό νόμισμα, που διασφαλίζεται με κρυπτογραφικά συστήματα, γεγονός, που καθιστά σχεδόν αδύνατη την παραχάραξη ή τη διπλή δαπάνη του. Το συνθετικό «Κρυπτο-» αναφέρεται στους διάφορους αλγόριθμους κρυπτογράφησης και κρυπτογραφικές τεχνικές, που προστατεύουν αυτές τις εγγραφές, όπως η κρυπτογράφηση ελλειπτικής καμπύλης, τα ζεύγη δημόσιου-ιδιωτικού κλειδιού και οι συναρτήσεις κατακερματισμού. Τα περισσότερα κρυπτονομίσματα υπάρχουν σε αποκεντρωμένα δίκτυα που χρησιμοποιούν τεχνολογία blockchain, ήτοι έναν κατακεντρωμένο λογιστικό κατάλογο (distributed ledger), δημόσιο ή ιδιωτικό, στον οποίο

συναλλαγές ή δεδομένα συνδέονται μεταξύ τους σε συνδεδεμένα μπλοκ δεδομένων καθιστώντας τα πρακτικά αμετάβλητα και αδιαμφισβήτητα από όλους τους καταναμημένους κόμβους (Nodes) στους οποίους έχει γίνει η ενημέρωση του καταλόγου⁴. Ένα καθοριστικό χαρακτηριστικό των κρυπτονομισμάτων είναι ότι γενικά δεν εκδίδονται από καμία κεντρική αρχή, είναι δηλαδή «αποκεντρωμένο νόμισμα», γεγονός που θεωρητικά τα καθιστά απρόσβλητα σε κρατικές παρεμβάσεις ή χειραγώγηση.

Τα κρυπτονομίσματα δημιουργούνται (και ασφαρίζονται) μέσω κρυπτογραφικών αλγορίθμων που διατηρούνται και επιβεβαιώνονται σε μια διαδικασία που ονομάζεται εξόρυξη, όπου ένα δίκτυο υπολογιστών ή εξειδικευμένου υλικού, όπως ολοκληρωμένα κυκλώματα για συγκεκριμένες εφαρμογές (ASIC) επεξεργάζονται και επικυρώνουν τις συναλλαγές. Η διαδικασία δίνει κίνητρα στους εξορύκτες που διαχειρίζονται το δίκτυο με το κρυπτονόμισμα.

Ως πλεονεκτήματα των κρυπτονομισμάτων αναγνωρίζονται οι φθηνότερες και ταχύτερες μεταφορές χρημάτων και τα αποκεντρωμένα συστήματα, που δεν καταρρέουν σε ένα μόνο σημείο αποτυχίας. Ωστόσο, τα κρυπτονομίσματα χαρακτηρίζονται από αστάθεια στις τιμές τους, υψηλή κατανάλωση ενέργειας για δραστηριότητες εξόρυξης και συχνά χρησιμοποιούνται σε εγκληματικές δραστηριότητες.

3. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΚΡΥΠΤΟΝΟΜΙΣΜΑΤΩΝ

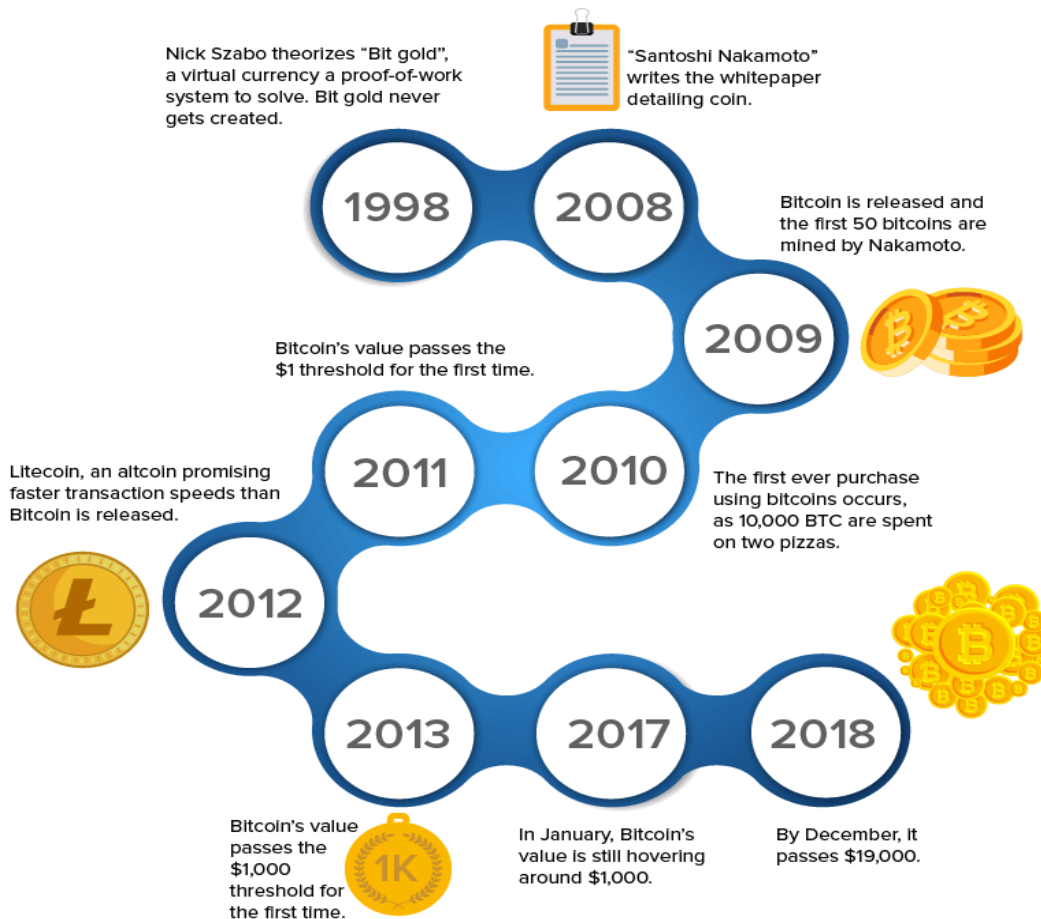
Για την καλύτερη κατανόηση της ανάγκης ύπαρξης ρυθμιστικού πλαισίου για τα κρυπτονομίσματα απαραίτητο είναι να ξεκινήσουμε από την «αρχή». Όπως προαναφέρθηκε, η ιδέα του κρυπτονομίσματος εμφανίσθηκε για πρώτη φορά το έτος 1983, οπότε και ένας Αμερικανός κρυπτογράφος ονόματι David Chaum πρότεινε ένα είδους ηλεκτρονικού χρήματος και εν τέλει το έτος 1995 κατάφερε να εφαρμόσει ένα ανώνυμο κρυπτογραφικό ηλεκτρονικό χρήμα, που ονομάζεται «Digicash». Το εν λόγω ηλεκτρονικό χρήμα αποτέλεσε μία πρώιμη μορφή κρυπτογραφικών ηλεκτρονικών πληρωμών που απαιτούσε από τον χρήστη ένα λογισμικό για ανάληψη από μια τράπεζα και απαιτούσε συγκεκριμένα κρυπτογραφημένα κλειδιά πριν να σταλεί σε έναν παραλήπτη. Κατόπιν

---

⁴<https://www.blockchain.org.gr/home/mathe/#:~:text=Το%20Blockchain%20είναι%20έναν%20καταναμημένο,στους%20οποίους%20έχει%20γίνει%20η>

τούτου, το έτος 1998 έκανε την εμφάνισή του το λεγόμενο «Bit Gold», το οποίο σχεδιάστηκε από τον Nick Szabo και έχει επικρατήσει στην αγορά ως άμεσος πρόδρομος του πιο γνωστού κρυπτονομίσματος, ήτοι του «Bitcoin».

Το «Bitcoin» εισήλθε για πρώτη φορά στην αγορά το έτος 2009, το οποίο βασίστηκε στη λευκή βίβλο του Satoshi Nakamoto με τίτλο «Bitcoin – A Peer to Peer Electronic Cash System», που περιγράφει τη λειτουργικότητα του δικτύου blockchain Bitcoin.

Εικόνα 1: Ιστορική Αναδρομή Κυπτονομισμάτων⁵

⁵ Chirag, T., 2021. Appinventiv. [Ηλεκτρονικό] Διαθέσιμο στο: <https://appinventiv.com/blog/cryptocurrencies-market-trends/>

Από τον Φεβρουάριο του 2011 έως και το 2012, οι τιμές του Bitcoin σε γενικές γραμμές αυξάνονταν σταθερά έως ότου το έτος 2013, εν μέσω ομοσπονδιακών, ποινικών, κανονιστικών θεμάτων και ζητημάτων που σχετίζονται με το λογισμικό, η τιμή του Bitcoin συνεχώς αυξανόταν και κατέρρευσε. Στις 19 Νοεμβρίου η τιμή του έφτασε τα 755 δολάρια για να πέσει στα 378 δολάρια την ίδια μέρα, και στις 30 Νοεμβρίου έφτασε και πάλι στα 1.163 δολάρια. Αυτή ήταν η αρχή ενός άλλου μακροπρόθεσμου κραχ που έληξε με το Bitcoin να πέφτει ξανά στα 152 \$ έως τον Ιανουάριο του 2015.

4. ΜΟΡΦΕΣ ΚΡΥΠΤΟΝΟΜΙΣΜΑΤΩΝ

Το CoinMarketCap αναφέρει ότι υπάρχουν περίπου 22.932 κρυπτονομίσματα, με συνολική κεφαλαιοποίηση 1,1 τρισεκατομμυρίων δολαρίων.

Τα πρώτα «εναλλακτικά» κρυπτονομίσματα, που ακολούθησαν το πρωτότυπο κρυπτονόμισμα, τα οποία έπειτα ονομάστηκαν altcoins, έκαναν για πρώτη φορά την εμφάνισή τους το 2011, με τα νομίσματα Litecoin (LTC) και Namecoin (NMC). Μόλις κυκλοφόρησε το Ethereum (ETH), απέκτησαν τα altcoin δημοτικότητα.

Ορισμένα κρυπτονομίσματα, όπως το Bitcoin, χρησιμοποιούνται ως **επενδυτικά** οχήματα. Πολλοί αγοραστές θεωρούν ότι είναι ένα κατάστημα αξίας. Άλλα είδη, όπως το Ethereum (ETH), είναι πιο **συναλλακτικά**. Οι προγραμματιστές μπορούν να δημιουργήσουν ποικίλα είδη εργαλείων συναλλαγών, υπηρεσιών και κοινοτήτων χρησιμοποιώντας τις πιο συναλλακτικές blockchains.

Παράλληλα, παρατηρείται και διάκριση μεταξύ των νομισμάτων (**coins**) και των μαρκών (**tokens**). Coin ονομάζεται ένα κρυπτονόμισμα όταν τρέχει στο δικό του Blockchain⁶ και δεν έχει εκδοθεί σε κάποιο άλλο blockchain, όπως το BTC το ETH. Τα Coins χρησιμοποιούνται σαν μέσο μεταφοράς της αξίας μέσα στο blockchain. Το Bitcoin και τα Altcoins, όπως το Ethereum, που «τρέχουν» στο δικό τους blockchain, θεωρούνται νομίσματα. Η μεγαλύτερη διαφορά μεταξύ ενός κρυπτονομίσματος Coin και ενός token

---

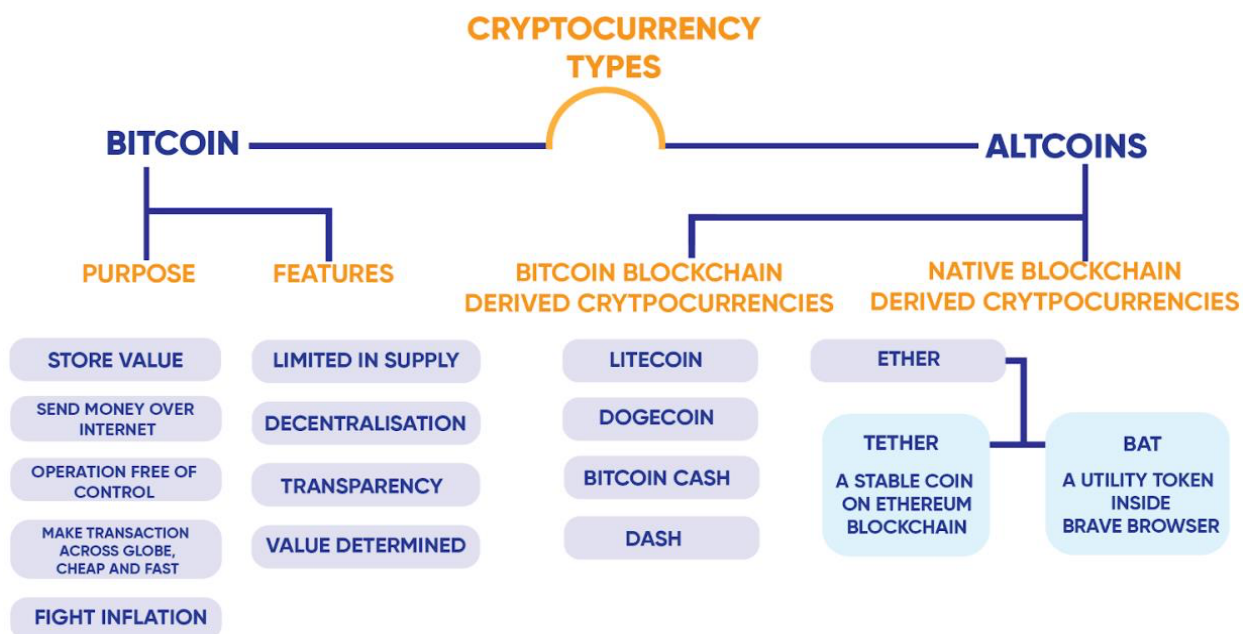
⁶ Εν συντομία, η blockchain είναι στην ουσία ένα μητρώο (ledger) στο οποίο αποθηκεύονται κι επαληθεύονται πληροφορίες και δεδομένα, τα οποία συνήθως εντάσσονται σε μπλοκ, με τη χρήση κρυπτογραφικών μεθόδων και με τέτοιο τρόπο ώστε να δημιουργείται μία συνεχής αλυσίδα δεδομένων, ενώ κάθε τροποποίηση μίας πληροφορίας που έχει καταγραφεί στο μητρώο να επηρεάζει αναγκαστικά όλες τις μεταγενέστερες καταχωρήσεις. Μία πλατφόρμα blockchain μπορεί να είναι δημόσια (ανοιχτή) ή ιδιωτική (κλειστή), κατ' αντιστοιχία με το δημόσια (δια)δίκτυα (όπως το internet) και τα εσωτερικά δίκτυα (intranets).

είναι ότι Coins θεωρείται το εγγενές περιουσιακό στοιχείο μιας αλυσίδας μπλοκ, ενώ τα tokens όπως προαναφέρθηκε, χτίζονται σε μια ήδη υπάρχουσα αλυσίδα μπλοκ, χρησιμοποιώντας έξυπνα συμβόλαια. Συνήθως, ο μέσος άνθρωπος ακούγοντας τον όρο κρυπτονόμισμα, συνήθως τον ταυτίζει με τα νομίσματα, όπως το Bitcoin.

Αντιθέτως, οι μάρκες (tokens) είναι ψηφιακά περιουσιακά στοιχεία, που αποθηκεύονται στη βάση δεδομένων blockchain. Δημιουργούνται σε blockchains, που υπάρχουν ήδη και συνήθως αντιπροσωπεύουν ένα περιουσιακό στοιχείο ή παρέχουν στον κάτοχο μια συγκεκριμένη υπηρεσία ή πρόσβαση σε μια εφαρμογή. Μία μάρκα είναι μια ψηφιακή μονάδα, που αντιπροσωπεύει ένα περιουσιακό στοιχείο ή ένα βοηθητικό πρόγραμμα. Για παράδειγμα, αμέτρητα tokens «τρέχουν» στο δίκτυο Ethereum.

Οι προαναφερθείσες μάρκες (tokens) διακρίνονται σε αξίας (**Value Tokens**), χρήσης (**Utility Tokens**) και ασφαλείας (**Security Tokens**).

Τα Value Tokens συνίστανται σε ένα αντικείμενο αξίας, όπως ένα ψηφιακό στοιχείο τέχνης ή η μουσική με τη μορφή NFT, ενώ τα Utility Tokens βοηθούν στην παροχή μιας υπηρεσίας. Παρέχουν στους χρήστες το δικαίωμα να εκτελούν ενέργειες σε ένα δίκτυο blockchain ή σε μια αποκεντρωμένη εφαρμογή. Τέλος, τα Security Tokens αντιπροσωπεύουν την ιδιοκτησία ενός περιουσιακού στοιχείου. Οι εταιρείες δύναται να χρησιμοποιούν μάρκες ασφαλείας για την άντληση κεφαλαίων, πουλώντας μάρκες μετοχών. Δεδομένου ότι αντιπροσωπεύουν την ιδιοκτησία ενός χρηματοοικονομικού τίτλου, αυτά τα περιουσιακά στοιχεία ελέγχονται από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς (SEC). Διαφέρουν από τα NFT και τα Value tokens επειδή είναι ανταλλάξιμα.

Εικόνα 2: Είδη Κρυπτονομισμάτων⁷

5. ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΡΥΠΤΟΝΟΜΙΣΜΑΤΩΝ

5.1 ΓΕΝΙΚΗ ΡΥΘΜΙΣΗ ΓΙΑ ΤΑ ΚΡΥΠΤΟΝΟΜΙΣΜΑΤΑ

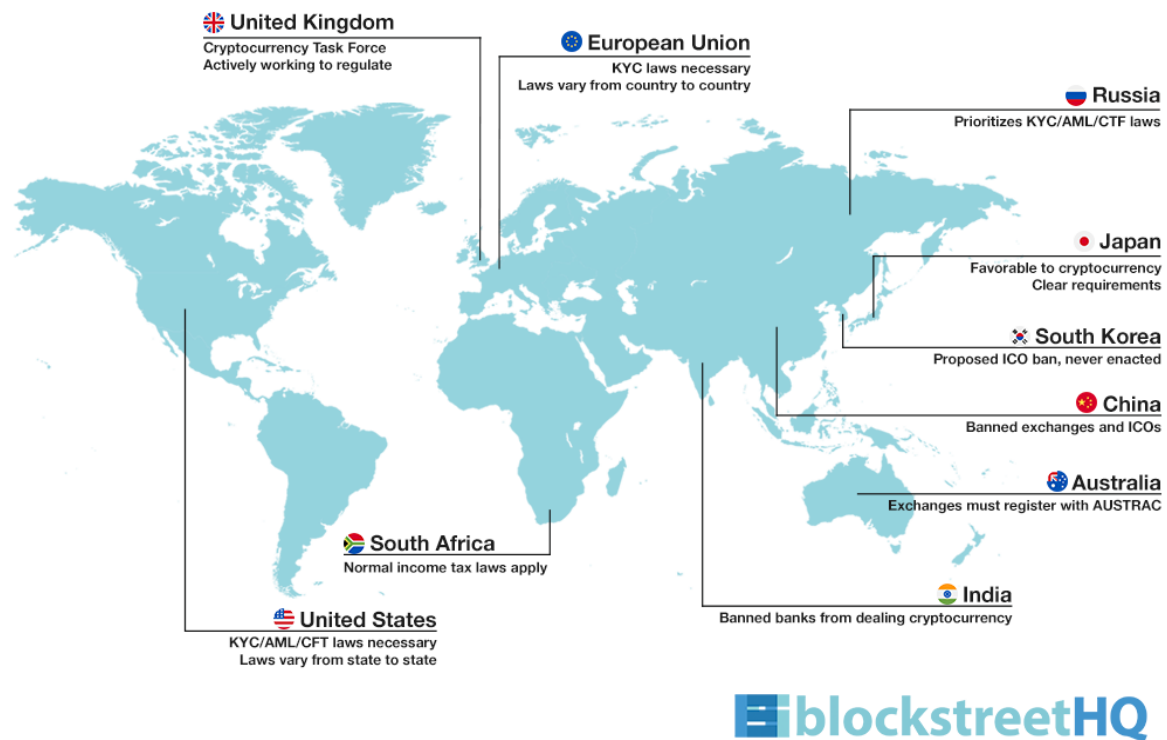
Καθώς ο μετασηματισμός του κρυπτονομίσματος από κερδοσκοπικές επενδύσεις σε ένα ισορροπημένο σταθερό χαρτοφυλάκιο συνεχίζει να επιταχύνεται, οι κυβερνήσεις σε όλο τον κόσμο παραμένουν διχασμένες ως προς τον τρόπο ρύθμισης της αναδυόμενης κατηγορίας περιουσιακών στοιχείων. Οι χώρες έχουν υιοθετήσει διακριτές και ανόμιες ρυθμιστικές προσεγγίσεις στη ρύθμιση των κρυπτονομισμάτων. Χώρες όπως το Γιβραλτάρ, η Μάλτα, η Ελβετία, η Σιγκαπούρη και ορισμένες πολιτείες των Ηνωμένων Πολιτειών έχουν θεσπίσει προληπτικούς νόμους, που επιτρέπουν και ειδικούς για τον κλάδο νόμους για τη ρύθμιση των κρυπτονομισμάτων. Οι Φιλιππίνες και η Δανία είναι σχετικά στραμμένες προς το μέλλον στην προσπάθειά τους να ρυθμίσουν τα κρυπτονομίσματα επιτρέποντας τη χρήση ή/και το εμπόριο του, αλλά με μια περιοριστική και προσεκτική προσέγγιση.

Ορισμένες χώρες έχουν επιβάλει αυστηρούς περιορισμούς ή έχουν απαγορεύσει τη χρήση ή το εμπόριο κρυπτονομισμάτων. Με την ταχεία εξέλιξη και την εμφάνιση των αγορών

⁷ Marketfeed Team, 2021. Understanding the Different Types of Cryptocurrencies, s.l.: Marketfeed.

κρυπτονομισμάτων, οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής υιοθετούν διαφορετικές τροχιές για να αναπτύξουν ένα κατάλληλο ρυθμιστικό πλαίσιο για τη ρύθμιση των κρυπτονομισμάτων. Οι χώρες σε όλο τον κόσμο θα πρέπει να αξιοποιήσουν τις δυνατότητες των κρυπτονομισμάτων επινοώντας ευνοϊκούς κανονισμούς αντί να εμποδίζουν την εφαρμογή κρυπτονομισμάτων.

G20 Cryptocurrency Regulation by Country

Εικόνα 3: Ρυθμιστικό Πλαίσιο Κρυπτονομισμάτων Παγκοσμίως⁸

⁸ Viens, A., 2019. Visualcapitalist. [Ηλεκτρονικό] Διαθέσιμο στο: <https://www.visualcapitalist.com/mapped-cryptocurrency-regulations-around-the-world/>

5.2 ΠΡΟΤΑΣΗ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΓΙΑ ΤΙΣ ΑΓΟΡΕΣ ΚΡΥΠΤΟΣΤΟΙΧΕΪΩΝ ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ (Ε.Ε.) 2019/1937

Ο πρόσφατος Κανονισμός MiCA αναφέρεται στα κρυπτοστοιχεία, που δεν εμπίπτουν στη υφιστάμενη νομοθεσία της Ε.Ε. για τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, καθώς και για τα ψηφιακά κέρματα ηλεκτρονικού χρήματος (e-money tokens). Σύμφωνα με το **Άρθρο 3 του Κανονισμού**, ως κρυπτοπεριουσιακό στοιχείο νοείται *«η ψηφιακή αναπαράσταση αξίας ή δικαιωμάτων που μπορούν να μεταβιβαστούν και να αποθηκευτούν ηλεκτρονικά, με χρήση τεχνολογίας κατανεμημένου καθολικού ή παρόμοιας τεχνολογίας»*. Από την παρατιθέμενη ως άνω έννοια συνάγεται ότι, στο ρυθμιστικό πεδίο εντάσσονται όχι μόνον τα παραδοσιακά κρυπτονομίσματα, που λειτουργούν αποκλειστικώς ως μέσο πληρωμής, όπως για παράδειγμα είναι το «Bitcoin», αλλά και κάθε άλλη παραλλαγή, που τυχόν παρουσιαστεί. Υιοθετείται, επομένως ο ορισμός των **«εικονικών περιουσιακών στοιχείων»**, που εξέδωσε η Ομάδα Χρηματοοικονομικής Δράσης (FATF) με τις συστάσεις της⁹. Η Πρόταση Κανονισμού λοιπόν, ρυθμίζει ψηφιακά νομίσματα με εγγύηση περιουσιακών στοιχείων («Asset-Referenced Tokens»), ψηφιακά νομίσματα ηλεκτρονικού χρήματος («Electronic Money Tokens») και ψηφιακά νομίσματα αγοράς υπηρεσιών («Utility Tokens»). Εκτός του πεδίου εφαρμογής της MiCA, θα κείνται κρυπτοστοιχεία, που χαρακτηρίζονται ως χρηματοπιστωτικά μέσα ή ηλεκτρονικό χρήμα. Σημειώνεται ότι, σύμφωνα με την πρόταση της Επιτροπής, ο Κανονισμός MiCA δεν προοριζόταν να εφαρμοστεί σε μη εμπορεύσιμες/μη ανταλλάξιμες μάρκες¹⁰ ("NFT- Non-Fungible Tokens"), αλλά το θέμα συζητήθηκε εκτενώς κατά τη διαδικασία νομοθετικής αναθεώρησης. Συμπερασματικά, σύμφωνα με τον συμβιβασμό που συμφωνήθηκε, τα NFT's θα εξαιρεθούν από το πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού MiCA, εκτός από εκείνα των οποίων τα χαρακτηριστικά ή οι χρήσεις θα τα επαναπροσδιορίσουν ως κρυπτοστοιχεία εντός του πεδίου εφαρμογής του εν λόγω Κανονισμού. Ως εκ τούτου, ο προαναφερθείς

---

⁹ Βλ. MiCA, σελ. 22 παράρ. 8 & FATF (2012-2019), International Standards on Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism & Proliferation, FATF, Paris, France (Διεθνή πρότυπα για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης και διάδοσης της τρομοκρατίας, FATF, Παρίσι, Γαλλία) (www.fatf-gafi.org/recommendations.html)

¹⁰ Η μετάφραση του όρου στην ελληνική γλώσσα αν και ακριβής δεν αποδίδει την πραγματική έννοια του όρου, καθώς οι εν λόγω «μάρκες» ή για την ακρίβεια τα εν λόγω ψηφιακά πιστοποιητικά ή υπογραφές είναι και εμπορεύσιμες και ανταλλάξιμες.

Κανονισμός θα περιλαμβάνει διατάξεις, που θα διέπουν την επαναταξινόμηση των NFT's. Η Επιτροπή θα έχει εντολή να υποβάλει έκθεση 18 μήνες μετά την έναρξη ισχύος του Κανονισμού MiCA για να αξιολογήσει τις ευκαιρίες και τους πιθανούς τρόπους ρύθμισης των NFT's.

Με την Πρόταση Κανονισμού MiCA εισάγονται τέσσερις βασικές κατηγορίες κρυπτοστοιχείων, οι οποίες διακρίνονται βάσει των βασικών χαρακτηριστικών και της χρησιμότητάς τους, καθώς και βάσει των διαφορετικών απαιτήσεων¹¹. Η **πρώτη κατηγορία** περιλαμβάνει τα λεγόμενα «**ψηφιακά κέρματα αγοράς υπηρεσιών**» (**utility tokens**), τα οποία προορίζονται να παρέχουν πρόσβαση σε ένα αγαθό ή μια υπηρεσία, που παρέχεται από τον εκδότη. Χρησιμεύουν δηλαδή, στην παροχή ψηφιακής πρόσβασης σε ένα προϊόν ή μία υπηρεσία, είναι διαθέσιμα σε δίκτυα τεχνολογίας DLT και γίνονται αποδεκτά μόνον από τον εκδότη τους¹². Συνάγεται επομένως, ότι τα κρυπτοστοιχεία της συγκεκριμένης κατηγορίας δεν αποτελούν γενικό μέσο πληρωμής και δεν φέρουν χαρακτηριστικά χρηματοοικονομικού προϊόντος. Από τα πιο χαρακτηριστικά κρυπτοστοιχεία της εν λόγω κατηγορίας, συχνά αναφέρεται το κρυπτονόμισμα «ERC20»¹³, το οποίο «τρέχει» επί της πλατφόρμας Ethereum και χρησιμοποιείται κυρίως από τους εκδότες, τους «Developers», όπως έχει επικρατήσει να χαρακτηρίζονται, για τον σχεδιασμό νέων εφαρμογών, «DApps».

Η **δεύτερη κατηγορία** αποτελείται από τα λεγόμενα «**ψηφιακά κέρματα με εγγύηση περιουσιακών στοιχείων**» (**asset-referenced tokens**) ή «**σταθερά κρυπτοστοιχεία**» (**stablecoins**). Ένα «asset-referenced token» σημαίνει ουσιαστικά ένα σταθερό νόμισμα, που αναφέρεται, για σταθεροποίηση, σε άλλα περιουσιακά στοιχεία συμπεριλαμβανομένων και των λεγόμενων νομισμάτων «fiat»¹⁴. Πρόκειται δηλαδή, για κρυπτοστοιχεία, τα οποία «παραπέμπουν» σε ένα ή περισσότερα περιουσιακά στοιχεία και

---

¹¹ Βλ. MiCA, σελ. 24 παράρ. 9

¹² Utility token definition & meaning-Merriam-Webster. Available at: [https://www.merriam-webster.com/dictionary/utility token](https://www.merriam-webster.com/dictionary/utility%20token)

¹³ Zapotochnyi, A. (2021) Non fungible tokens: A quick guide, Blockgeeks. Available at: <https://blockgeeks.com/guides/non-fungible-tokens-learn-blockchain>

¹⁴ Το χρήμα «Fiat» είναι ένα νόμισμα, που εκδίδεται από την κυβέρνηση και δεν υποστηρίζεται από ένα φυσικό εμπόρευμα, όπως ο χρυσός ή το ασήμι, αλλά από την κυβέρνηση που το εξέδωσε. Η αξία των χρημάτων «Fiat» προέρχεται από τη σχέση μεταξύ προσφοράς και ζήτησης και τη σταθερότητα της κυβέρνησης έκδοσης, παρά από την αξία ενός εμπορεύματος, που το υποστηρίζει. Τα περισσότερα σύγχρονα χάρτινα νομίσματα είναι νομίσματα «Fiat», συμπεριλαμβανομένου του Δολαρίου των Η.Π.Α., του Ευρώ και άλλων σημαντικών παγκόσμιων νομισμάτων (Chen, J., 2022).

η τιμή τους εξαρτάται από αυτά. Τα τελευταία δύναται δηλαδή, να είναι ακίνητα, επίσημα νομίσματα, εμπορεύματα αξίας, άλλα κρυπτοστοιχεία ή ακόμη και ένας συνδυασμός των παραπάνω. Η σύνδεσή τους με τα αναφερόμενα περιουσιακά στοιχεία εξυπηρετεί το σκοπό της σταθεροποίησης της αξίας τους και εξαλείφει το συναλλαγματικό κίνδυνο από τις ακραίες διακυμάνσεις στην αγορά κρυπτονομισμάτων. Οι κάτοχοί τους, χάριν αυτής της δυνατότητάς τους, τα χρησιμοποιούν συνήθως ως μέσα πληρωμών ή αποθήκευσης αξίας. Χαρακτηριστικό παράδειγμα της προαναφερθείσας κατηγορίας κρυπτοστοιχείων, αποτελεί το λεγόμενο σταθερό κρυπτοστοιχείο «Tether (USDT)»¹⁵, το οποίο είναι συνδεδεμένο με το δολάριο Ηνωμένων Πολιτειών και διαπραγματεύεται με μόνιμη ισοτιμία ένα προς ένα (1:1).

Η **τρίτη κατηγορία** συνίσταται από τα λεγόμενα «**ψηφιακά κέρματα ηλεκτρονικού χρήματος**» ή «**ψηφιακά κέρματα e-χρήματος**» (**electronic money tokens**). Η συγκεκριμένη κατηγορία κρυπτοστοιχείων αντιστοιχεί ουσιαστικά σε ένα σταθερό νόμισμα, που αναφέρεται σε ένα ενιαίο νόμισμα «Fiat»¹⁶. Τα κρυπτονομίσματα της εν λόγω κατηγορίας δεν συνδέονται με άλλα περιουσιακά στοιχεία, ούτε λειτουργούν σε προϋπάρχουσα πλατφόρμα blockchain. Αντιθέτως, είναι σχεδιασμένα κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να λειτουργούν μονάχα στη δική τους αλυσίδα blockchain. Χρησιμεύουν επομένως, αποκλειστικώς ως μέσο πληρωμών, αποθήκευσης αξίας ή νομισματικής μονάδας. Επί της ουσίας λειτουργούν όπως το επίσημο χρήμα, συμφώνως με τα οριζόμενα στην Οδηγία 2009/110/EK¹⁷. Στην εν λόγω κατηγορία εντάσσεται και το ίσως πιο διαδεδομένο κρυπτονόμισμα «Bitcoin», το οποίο δεν «τρέχει» σε κάποια άλλη αλυσίδα, αλλά στη δική του, σε αντίθεση με την αλυσίδα του του Ethereum, όπως αυτή προαναφέρθηκε ανωτέρω και την οποία χρησιμοποιούν οι ως άνω εφαρμογές DApps.

Ως **τέταρτη κατηγορία**, αναφέρεται αυτή, που περιλαμβάνει όλα τα υπόλοιπα κρυπτοστοιχεία, που δεν υπάγονται σε κάποια από τις προαναφερθείσες τρεις κατηγορίες. Σημειώνεται ότι, συμφώνως με τα οριζόμενα στο **Άρθρο 2 §2**, εκτός της ρυθμιστικής

---

¹⁵ [https://en.wikipedia.org/wiki/Tether_\(cryptocurrency\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Tether_(cryptocurrency))

¹⁶ Το Κοινοβούλιο πρότεινε αλλαγές που θα παρείχαν τη δυνατότητα σε ένα διακριτικό ηλεκτρονικού χρήματος να αναφέρεται σε ένα «χαρτοφυλάκιο» περιουσιακών στοιχείων, εφόσον ο στόχος είναι να διατηρηθεί η αξία του διακριτικού σε ένα ενιαίο νόμισμα «Fiat».

¹⁷ Οδηγία 2009/110/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Σεπτεμβρίου 2009, για την ανάληψη, άσκηση και προληπτική εποπτεία της δραστηριότητας ιδρύματος ηλεκτρονικού χρήματος, την τροποποίηση των οδηγιών 2005/60/EK και 2006/48/EK και την κατάργηση της οδηγίας 2000/46/EK (EE L 267 της 10.10.2009, σ. 7).

εμβέλειας του Κανονισμού MiCA, παραμένουν όλα τα κρυπτοστοιχεία, που δύναται να χαρακτηρισθούν ως χρηματοπιστωτικά μέσα, ηλεκτρονικό χρήμα, καταθέσεις, δομημένες καταθέσεις ή τιτλοποιήσεις, όπως αυτά ορίζονται στην υπάρχουσα σχετική νομοθεσία της Ε.Ε. Συνάγεται επομένως, ότι τα εν λόγω κρυπτοστοιχεία (security-investment-financial tokens), όταν υπάγονται στις προαναφερθείσες «εξαιρέσεις», όταν δηλαδή πληρούν τα κριτήρια της ευρύτερης έννοιας ενός χρηματοπιστωτικού μέσου, τότε θα εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού MiCA και θα υπάγονται απευθείας στις αντίστοιχες ενωσιακές διατάξεις του χρηματοπιστωτικού δικαίου.

Η Πρόταση του Κανονισμού βασίζεται στο **Άρθρο 114 της ΣΛΕΕ**, το οποίο αναθέτει στα αρμόδια ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα την αρμοδιότητα θέσπισης κατάλληλων διατάξεων για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών, που έχουν ως στόχο την εγκαθίδρυση και τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς. Το ρυθμιστικό κενό, που είχε παρουσιαστεί αναφορικά με τα κρυπτοστοιχεία και η προσπάθεια του κάθε κράτους μέλους να καλύψει αυτό το κενό με την εθνική του νομοθεσία οδήγησε στον περιορισμό της ανάπτυξης και της επέκτασης των δραστηριοτήτων στον τομέα των κρυπτοστοιχείων εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εξαιτίας των ρυθμιστικών αποκλίσεων και των διαφορετικών ερμηνειών. Μοναδική διέξοδος ήταν η θέσπιση κοινού ρυθμιστικού πλαισίου, που όπως προαναφέρθηκε έγινε με την Πρόταση του Κανονισμού MiCA, το οποίο θα παράσχει τη δυνατότητα καθορισμού ενιαίων συνθηκών λειτουργίας για τις επιχειρήσεις, που δραστηριοποιούνται εντός της Ένωσης.

Ο Κανονισμός MiCA εκ πρώτης όψεως στοχεύει στην άρση των εμποδίων για την εγκαθίδρυση και τη βελτίωση της λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, μέσω της διασφάλισης πλήρους εναρμόνισης των εφαρμοστέων κανόνων. Επισκοπικά η εν λόγω Πρόταση Κανονισμού έχει τέσσερις γενικούς και συναφείς στόχους, οι οποίοι διαχωρίζονται στους ακόλουθους. Ως **πρώτος στόχος** μπορεί να αναγνωρισθεί η **ασφάλεια δικαίου**. Για να δύναται να αναπτυχθούν αγορές κρυπτοστοιχείων εντός της Ε.Ε. απαραίτητη κρίνεται η ύπαρξη ενός άρτιου νομικού πλαισίου, το οποίο θα καθορίζει σαφώς τη ρυθμιστική αντιμετώπιση όλων των κρυπτοστοιχείων, που δεν καλύπτονται από την υπάρχουσα νομοθεσία. Ο **δεύτερος στόχος** είναι η **στήριξη της καινοτομίας**. Προκειμένου να προωθηθεί η ανάπτυξη των κρυπτοστοιχείων και η ευρύτερη χρήση Τεχνολογίας Κατανεμημένου Καθολικού (DLT), είναι απαραίτητο να τεθεί σε εφαρμογή

ένα ασφαλές και αναλογικό πλαίσιο στήριξης της καινοτομίας και του θεμιτού ανταγωνισμού. Ο **τρίτος στόχος** αφορά στην **εμπέδωση επαρκούς επιπέδου προστασίας των καταναλωτών και των επενδυτών και εξασφάλιση της ακεραιότητας της αγοράς**, δεδομένου ότι τα κρυπτοστοιχεία, που δεν καλύπτονται από την υφιστάμενη νομοθεσία για τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, όπως προαναφέρθηκε, παρουσιάζουν πολλούς κινδύνους κοινούς με αυτούς των πιο γνωστών και διαδεδομένων χρηματοπιστωτικών μέσων. Ο **τέταρτος στόχος** είναι η **διασφάλιση χρηματοπιστωτικής σταθερότητας**.

Στην Πρόταση του Κανονισμού MiCA, ως Υπηρεσίες Κρυπτοστοιχείων ορίζονται οι ακόλουθες: (α) η φύλαξη και διαχείριση κρυπτοστοιχείων για λογαριασμό τρίτων, (β) η λειτουργία μιας πλατφόρμας συναλλαγών και διαπραγματεύσεων για κρυπτοστοιχεία, (γ) η ανταλλαγή κρυπτοστοιχείων έναντι νομισμάτων «fiat», που αναγνωρίζονται ως νόμιμο χρήμα, (δ) η ανταλλαγή κρυπτοστοιχείων με άλλα κρυπτοστοιχεία, (ε) η εκτέλεση εντολών, που σχετίζονται με κρυπτοστοιχεία για λογαριασμό τρίτων, (στ) η τοποθέτηση κρυπτοστοιχείων, (ζ) η λήψη και η διαβίβαση εντολών, που σχετίζονται με κρυπτοστοιχεία για λογαριασμό τρίτων και (η) η παροχή συμβουλών σχετικά με κρυπτοστοιχεία.

Όπως ρητά μνημονεύεται στον Κανονισμό, ως «Πάροχος Υπηρεσιών Κρυπτοστοιχείων» (CASP¹⁸) ορίζεται «κάθε άτομο του οποίου το επάγγελμα ή η επιχείρηση είναι η παροχή ενός ή περισσότερων υπηρεσιών κρυπτοστοιχείων σε τρίτους σε επαγγελματική βάση»¹⁹. Αυτός ο ορισμός είναι ευρύτερος από τον ορισμό του παρόχου υπηρεσιών ψηφιακών περιουσιακών στοιχείων (VASP) της Ειδικής Ομάδας Χρηματοοικονομικής Δράσης FATF, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι η Πρόταση Κανονισμού MiCA εφαρμόζεται στις περισσότερες εταιρείες κρυπτοστοιχείων.

Παρατηρείται ότι ο εκτεταμένος παραπάνω αναλυθέν Κανονισμός, δεν προβλέπει κανένα μέτρο φορολογικής ρύθμισης για τα κρυπτονομίσματα. Ωστόσο, η μνημόνευσή του είναι απαραίτητη, καθώς αποτελεί τη βάση για τον νομοθέτη, τόσο τον ευρωπαϊκό, όσο και τον εθνικό, για τη μελλοντική θεσμοθέτηση αντίστοιχου φορολογικού πλαισίου, στο οποίο θα υπαχθούν τα κρυπτονομίσματα. Με την ανάλυση όρων, εννοιών, όπως επίσης και ρυθμιστικών Κανόνων προσφέρεται μία κατεύθυνση ως προς το πως κατ' αρχήν γίνονται

---

¹⁸ Όπου CASP σημαίνει crypto-asset service provider.

¹⁹ Βλ. MiCA

αντιληπτά τα κρυπτονομίσματα μέσα σε μία έννομη τάξη, αλλά και τα ζητήματα τα οποία εγείρονται και καλείται ο νομοθέτης να λύσει.

6. ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΚΡΥΠΤΟΝΟΜΙΣΜΑΤΩΝ

6.1. ΜΕΤΡΑ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟΝ ΟΟΣΑ

Λόγω της ταχείας εξέλιξης των κρυπτοστοχείων και ιδίως των κρυπτονομισμάτων, την τελευταία δεκαετία, τα φορολογικά μέτρα τόσο σε διεθνές, όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο αποτελούν προτεραιότητα. Ο ΟΟΣΑ²⁰ ομολόγησε ότι η αποτίμηση είναι μια σημαντική πρόκληση της φορολογικής πολιτικής για τα φορολογικά μέτρα κρυπτογράφησης²¹. Οι συναλλαγές με κρυπτονομίσματα απαιτούν ένα ρυθμιστικό πλαίσιο, που καταγράφει τις πωλήσεις και αξιόπιστα συστήματα, που μπορούν να επαληθεύσουν και να καθορίσουν τη μετεγκατάσταση. Τα δεδομένα είναι απαραίτητα για την αναγνώριση ή τον προσδιορισμό της συναλλαγής για την επιβολή λογικών φορολογικών μέτρων.

Ήδη από το 2013, ανατέθηκε στον ΟΟΣΑ από τις χώρες της G20²² να καταρτίσει ένα σχέδιο δράσης για τη δημιουργία ενός τυποποιημένου και διεθνούς πλαισίου για τη φορολογική νομοθεσία²³. Το σχέδιο δράσης διεξάγεται υπό την ονομασία «**Base Erosion and Profit Shifting (BEPS)**». Η πρώτη δράση BEPS 1, με την ονομασία «Address the Tax Challenges of the Digital Economy», συζήτησε την ανάπτυξη της κρυπτογράφησης και την ανάγκη για ουσιαστικά ζητήματα πολιτικής. Ως δυνατότητα αναγνώρισης του κατόχου κρυπτογράφησης, η ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ του κράτους και των παρόχων υπηρεσιών εικονικών περιουσιακών στοιχείων (VASP), η ανάγκη για σαφή ορισμό για την κρυπτογράφηση και την ενιαία φορολογική μεταχείριση²⁴.

Το 2014 ο ΟΟΣΑ δημοσίευσε τα **Κοινά Πρότυπα Αναφοράς (CRS)** για να διασφαλίσει τη διαφάνεια στις διασυνοριακές χρηματοοικονομικές επενδύσεις και στην καταπολέμηση

---

²⁰ Όπου ΟΟΣΑ, Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης.

²¹ OECD, Taxing Virtual Currencies: An Overview of Tax Treatments and Emerging Tax Policy Issues (OECD 2020). 6.

²² Η Ομάδα των Είκοσι γνωστή ως η G20 ή και G-20, είναι ένα διεθνές φόρουμ για τις κυβερνήσεις και τους διοικητές των κεντρικών τραπεζών από τις 20 μεγάλες οικονομίες. Τα μέλη του περιλαμβάνουν 19 επιμέρους χώρες-Αργεντινή, Αυστραλία, Βραζιλία, Γαλλία, Γερμανία, Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής, Ηνωμένο Βασίλειο, Ιαπωνία, Ιταλία, Ινδία, Ινδονησία, Καναδάς, Κίνα, Μεξικό, Νότια Αφρική, Νότια Κορέα, τη Ρωσία, τη Σαουδική Αραβία, την Τουρκία, και την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ).

²³ <https://www.oecd.org/about/>, accessed 2022-04-17.

²⁴ OECD (2014), Public Discussion Draft: BEPS Action 1: Address the Tax Challenges of The Digital Economy, OECD, Paris (2014), 15.

της υπεράκτιας φοροδιαφυγής²⁵. Το CRS έγινε ένα επιτυχημένο έργο που βελτίωσε τη φορολογική διαφάνεια των δικαιοδοσιών και τη δυνατότητά τους να ανταλλάσσουν πληροφορίες²⁶. Ωστόσο, υπό το πρίσμα της κρυπτογράφησης, το CRS δεν ήταν τόσο επιτυχημένο επειδή τα κρυπτοστοιχεία δεν εμπίπταν στο πεδίο εφαρμογής, καθώς το CRS εφαρμόζοταν για τα νομίσματα fiat²⁷. Ακόμα και εάν η κρυπτογράφηση υπαγόταν στον ορισμό των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων, τα κρυπτοστοιχεία μπορούν να ανήκουν σε VASP'ς που δεν έχουν καμία υποχρέωση αναφοράς βάσει του CRS.

Ο ΟΟΣΑ εξέδωσε τον Μάρτιο του 2018 μια ενδιάμεση έκθεση ως συνέχεια των εργασιών, που παρασχέθηκαν το 2015 στο πλαίσιο της Δράσης 1, με την ονομασία «The Inclusive Framework on BEPS, Tax Challenges», που προκύπτουν από την ψηφιοποίηση²⁸. Η έκθεση τόνισε τον κίνδυνο φοροδιαφυγής που σχετίζεται με την κρυπτογράφηση και υπέδειξε ότι χρειαζόταν πολύ περισσότερη δουλειά σε αυτόν τον τομέα.

Το 2020, ο ΟΟΣΑ εξέδωσε μια ολοκληρωμένη ανάλυση της ανάγκης για θέσπιση περαιτέρω φορολογικών μέτρων αναφορικά με τα κρυπτοστοιχεία, που ονομάζεται «Φορολόγηση Εικονικών Νομισμάτων: Μια επισκόπηση των φορολογικών μεταχειρίσεων και αναδυόμενων ζητημάτων φορολογικής πολιτικής». Η εν λόγω έκθεση ανάλυσης υπογραμμίζει αρκετές συστάσεις, που θα πρέπει να εξετάσουν οι δικαιοδοσίες για την ενίσχυση του πλαισίου για τη φορολόγηση των κρυπτονομισμάτων²⁹, καθώς παρέχουν σαφείς, τακτικά ενημερωμένες οδηγίες και νομοθετικά πλαίσια για τη φορολογική μεταχείριση των κρυπτονομισμάτων. Επιπλέον, οι εκθέσεις επικεντρώνονται σε κατάλληλες φορολογικές συστάσεις ως απάντηση στην αναδυόμενη τεχνολογική ανάπτυξη και προωθούν τη βελτιωμένη συμμόρφωση, μεταξύ άλλων μέσω των

---

²⁵ OECD, Standard for Automatic Exchange of Financial Account Information in Tax Matters, OECD Paris (2014), 9.

²⁶ OECD Public Consultation Document: Crypto-Assets Reporting Framework and Amendments to the Common Reporting Standard, OECD, Paris (2022), 5.

²⁷ Παραστατικό χρήμα (fiat money) ή αλλιώς χρήμα αναγκαστικής κυκλοφορίας είναι το μέσον πληρωμής το οποίο δεν καλύπτεται από αποθεματικό άλλων υλικών (π.χ. χρυσός) και επομένως στερείται κάποιας εσωτερικής αξίας έστω και έμμεσα. Επιβάλλεται στις συναλλαγές από κάποια αρχή (συνήθως το κράτος) τόσο στις πληρωμές όσο και στις εισπράξεις. Εκφράζεται με κάποια νομισματική μονάδα έχει την μορφή συνήθως χαρτονομισμάτων και κερμάτων, τα οποία μπορεί να έχουν ονομαστική αξία ίση, πολλαπλάσια ή υποπολλαπλάσια της νομισματικής μονάδας.

²⁸ OECD, Tax Challenges Arising from Digitalisation – Interim Report 2018: Inclusive Framework on BEPS, OECD/G20 Base Erosion and Profit Shifting Project, OECD, Paris (2018).

²⁹ OECD Taxing Virtual Currencies: An Overview of Tax Treatments and Emerging Tax Policy Issues, OECD, Paris (2020).

απλουστευμένων κανόνων για την αποτίμηση και τα όρια εξαίρεσης για μικρές και περιστασιακές συναλλαγές.

Πρόσφατα, ο ΟΟΣΑ δημοσίευσε πληροφορίες σχετικά με ένα νέο παγκόσμιο πλαίσιο φορολογικής διαφάνειας για την ανάπτυξη της αναφοράς και της ανταλλαγής πληροφοριών για τα κρυπτοστοιχεία, και το εν λόγω έργο είναι το πιο εκτεταμένο έργο στον τομέα της κρυπτογράφησης μέχρι στιγμής³⁰. Το έργο ονομάζεται «**Πλαίσιο Αναφοράς Κρυπτογράφησης Περιουσιακών Στοιχείων (CARF)**». Οι στόχοι είναι η ευαισθητοποίηση σχετικά με τη φοροδιαφυγή όσον αφορά τα κρυπτονομίσματα και ο επηρεασμός των δικαιοδοσιών, ώστε να ανανεώσουν τα νομικά πλαίσιά τους. Επιπλέον, το πλαίσιο αποτελείται από διάφορα μέτρα ως κανόνες και σχόλια που μπορούν να μεταφερθούν στο εθνικό δίκαιο για τη συλλογή πληροφοριών από τους VASP³¹. Η σημαντικότερη σημασία του CARF είναι ότι προσφέρει τον εκσυγχρονισμό των μέσων φορολογικής διαφάνειας, που ισχύουν για τις φορολογικές αρχές και εντάσσει τα κρυπτοστοιχεία, άρα και τα κρυπτονομίσματα στα προαπαιτούμενα της φορολογικής αναφοράς του ΟΟΣΑ. Έτσι, οι VASP θα υποχρεούνται να ταυτοποιούν τον καταναλωτή τους, να προσδιορίζουν τη φορολογική κατοικία του καταναλωτή για λόγους αναφοράς και να λαμβάνουν τις απαραίτητες πληροφορίες.

6.2. ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΑ ΜΕΤΡΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Η άμεση φορολογία, όπως προαναφέρθηκε, δεν είναι εναρμονισμένη ούτε εντός της Ε.Ε., γεγονός που έχει ως αποτέλεσμα την ανάγκη σταθερών μέτρων συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών για την επίτευξη δίκαιης και διαφανούς φορολογίας. Η επιθυμία για απλοποίηση της συνεργασίας «γέννησε» την πρωτότυπη **Οδηγία 2011/17/ΕΕ (DAC)** για τη διοικητική συνεργασία. Στόχος είναι τα κράτη μέλη να παρέχουν στις φορολογικές αρχές πρόσβαση στα μέσα, τις διαδικασίες και τις πληροφορίες που συλλέγονται με επίκεντρο την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες από τις αρμόδιες αρχές³². Η ανταλλαγή πληροφοριών προσδιορίζεται σε

---

³⁰ OECD, Public consultation document: Crypto-Assets Reporting Framework and Amendments to the Common Reporting Standard, OECD, Paris (2022).

³¹ OECD, Public consultation document: Crypto-Assets Reporting Framework and Amendments to the Common Reporting Standard, OECD, Paris (2022).

³² https://ec.europa.eu/taxation_customs/taxation-1/tax-co-operation-and-control/general-overview/enhanced-administrative-cooperation-field-direct-taxation_en.

τρεις μορφές, **αυθόρμητη, αυτόματη και κατόπιν αιτήματος**. Από το 2011 η εν λόγω Οδηγία έχει τροποποιηθεί πολλές φορές για την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών³³.

Η πέμπτη Οδηγία για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες 2015/849 (AMLD5) ήταν η πρώτη Οδηγία, που έδωσε χώρο στην κρυπτογράφηση, αλλά μόνο σε περιορισμένο βαθμό, καθώς δεν περιείχε ορισμό της κρυπτογράφησης, γεγονός που περιορίζει το πεδίο εφαρμογής της³⁴. Η AMLD5 περιλαμβάνει ρυθμίσεις σχετικά με κρυπτοστοιχεία σε ένα σχετικά μικρό εύρος. Ως εκ τούτου, χρειάζονταν ακόμη πολλά να γίνουν σε επίπεδο της Ε.Ε. για να επιτευχθεί ομοιόμορφη μεταχείριση των κρυπτονομισμάτων.

Με αφορμή το σχέδιο δράσης για τη χρηματοοικονομική τεχνολογία του 2018, το λεγόμενο σχέδιο δράσης «FinTech», ανέκυψε αρχικά το ερώτημα κατά πόσον αυτό θα μπορούσε να εφαρμοσθεί και στα κρυπτοστοιχεία. Τόσον στις Οδηγίες³⁵, που εξέδωσε η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών (EBA), όσον και στις Οδηγίες της Ευρωπαϊκής Αρχής Κινητών Αξιών και Αγορών (ESMA), υποστηρίχθηκε ότι αν και ορισμένα στοιχεία θα μπορούσαν να εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του προαναφερθέντος σχεδίου δράσης, η αποτελεσματική εφαρμογή του στα εν λόγω περιουσιακά στοιχεία δεν είναι πάντοτε εύκολη, ενώ παράλληλα ενδέχεται να παρεμποδίσει τη χρήση Τεχνολογίας Κατανεμημένου Καθολικού (DLT). Και οι δύο Οδηγίες κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι, **με εξαίρεση τη νομοθεσία της Ε.Ε. για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, η πλειοψηφία των κρυπτοστοιχείων δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της υφιστάμενης νομοθεσίας της Ε.Ε. για τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες**.

Το εν λόγω ρυθμιστικό κενό, που αφορά στα κρυπτοστοιχεία, τόνισε και η Πρόεδρος Ursula von der Leyen με την επιστολή ανάθεσης καθηκόντων, που απεύθυνε προς τον

---

³³ ό.π. https://ec.europa.eu/taxation_customs/taxation-1/tax-co-operation-and-control/general-overview/enhanced-administrative-cooperation-field-direct-taxation_en.

³⁴ Luisa Scarcella L, Exchange of Information on Crypto-Assets at the Dawn of DAC8, Kluwer International Tax blog, 2021.

³⁵ EBA,(2019) Report with advice on crypto- assets, ESMA, (2019) Advice on ‘Initial Coin Offerings and Crypto-Assets’

Αντιπρόεδρο Dombrovskis³⁶. Το εν λόγω κενό έπεται, μέσω δημόσιων δηλώσεών τους δεσμεύτηκαν να καλύψουν τόσο η Επιτροπή, όσο και το Συμβούλιο.

Κατόπιν των ως άνω εξελίξεων, η Επιτροπή την 24-9-2020 ανακοίνωσε ένα συνολικό πακέτο πολιτικής σχετικά με την ψηφιακή οικονομία (Digital Finance Package), το οποίο περιλαμβάνει τη στρατηγική στην ψηφιακή οικονομία (Digital Finance Strategy) και στα συστήματα πληρωμών (Retail Payments Strategy). Το πακέτο αυτό είχε ως βασικό στόχο την προώθηση της ανταγωνιστικότητας και της καινοτομίας στον τομέα της οικονομίας και την καθιέρωση της Ε.Ε. ως ενός παγκόσμιου ηγέτη στο χώρο αυτό³⁷. Η στρατηγική στην ψηφιακή οικονομία περιλάμβανε και μία δέσμη προτάσεων για τη ρυθμιστική αντιμετώπιση των κρυπτονομισμάτων.

Έτσι, την 24-9-2020 εισήχθη ενώπιον της Επιτροπής η Πρόταση Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τις Αγορές Κρυπτοστοιχείων και για την Τροποποίηση της Οδηγίας (Ε.Ε.) 2019/1937, η οποία Πρόταση έχει επικρατήσει σήμερα ως Κανονισμός MiCA. Την 30-6-2022 το Συμβούλιο της Ε.Ε. ανακοίνωσε μέσω Δελτίου Τύπου την προσωρινή συμφωνία, που επετεύχθη μεταξύ του Προεδρείου του Συμβουλίου και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για την εν λόγω Πρόταση Κανονισμού.

Η εν λόγω Πρόταση, όπως αναλύθηκε εκτενώς ανωτέρω, περιλαμβάνει νομικό πλαίσιο για εικονικά περιουσιακά στοιχεία και πάροχο υπηρεσιών που επί του παρόντος δεν διέπονται σε επίπεδο ΕΕ. Επιπλέον, περιλαμβάνει έναν ορισμό των περιουσιακών στοιχείων κρυπτογράφησης ως «ψηφιακή αναπαράσταση αξίας ή δικαιωμάτων που μπορούν να μεταφερθούν και να αποθηκευτούν ηλεκτρονικά, χρησιμοποιώντας τεχνολογία κατανεμημένης λογιστικής ή παρόμοια τεχνολογία»³⁸, χωρίς ωστόσο να προβλέπει φορολογικές ρυθμίσεις.

Ο τομέας των κρυπτονομισμάτων, αν και είναι ακόμα σχετικά νέος, έχει ήδη αλλάξει για πάντα τον κόσμο των πληρωμών και των επενδύσεων. Η ταχέως μεταβαλλόμενη, κινητή

---

³⁶ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/SPEECH_19_6408

³⁷ Financial Stability, Financial Services and Capital Markets Union, European Commission (2020) Communication on Digital Finance Package. Available at: https://ec.europa.eu/info/publications/200924-digital-finance-proposals_en

³⁸ European Commission proposal, *Regulation of the European Parliament and of the Council on Markets in Crypto-assets*, and amending Directive (EU) 2019/1937, Brussel, (2020).

φύση του κλάδου και η αυξανόμενη εξέχουσα θέση του στην αγορά θέτει, ωστόσο, προκλήσεις για τις φορολογικές αρχές, οι οποίες δεν είναι πάντα σε θέση να παρακολουθούν τα κέρδη κεφαλαίου που προέρχονται από τη διαπραγμάτευση κρυπτονομικών περιουσιακών στοιχείων.

Στις 8 Δεκεμβρίου 2022, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε τη δημιουργία ενός πλαισίου αναφοράς που θα απαιτούσε από τους παρόχους υπηρεσιών κρυπτονομισμάτων να αναφέρουν τις συναλλαγές, που πραγματοποιήθηκαν από πελάτες της Ε.Ε. Αυτό θα βοηθούσε τις φορολογικές αρχές να παρακολουθούν το εμπόριο κρυπτογραφικών περιουσιακών στοιχείων και τα έσοδα που αποκτήθηκαν, μειώνοντας έτσι τον κίνδυνο φορολογικής απάτης και φοροδιαφυγής. Το πλαίσιο υποβολής εκθέσεων θα δημιουργηθεί με την τροποποίηση της Οδηγίας για τη Διοικητική Συνεργασία (DAC), η οποία αποτελεί το κύριο πλαίσιο για άλλες ανταλλαγές δεδομένων μεταξύ φορολογικών αρχών. Η πρόταση προτείνει επίσης μια σειρά (μικρότερων) αλλαγών για τη βελτίωση της υφιστάμενης ανταλλαγής φορολογικών πληροφοριών.

Η προτεινόμενη οδηγία υπόκειται σε ειδική νομοθετική διαδικασία, η οποία απαιτεί ομόφωνη υποστήριξη στο Συμβούλιο, μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή. Το Συμβούλιο συμφώνησε τη γενική του προσέγγιση σχετικά με την πρόταση κατά τη συνεδρίαση του Συμβουλίου Οικονομικών και Δημοσιονομικών Υποθέσεων τον Μάιο του 2023. Το Κοινοβούλιο αναμένεται να ψηφίσει τη γνώμη του κατά τη σύνοδο ολομέλειας του Σεπτεμβρίου 2023.

Η Οδηγία της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Διοικητική Συνεργασία (DAC), όπως προαναφέρθηκε, χρονολογείται από το 2011. Όπως υποδηλώνει το όνομα, «Directive on Administrative Cooperation», η Οδηγία δεν αφορά στη χρέωση και την πληρωμή φόρων, αλλά επιτρέπει τη συλλογή και (ολοένα και πιο αυτόματη) ανταλλαγή μεταξύ των κρατών μελών φορολογικών πληροφοριών σχετικά με άτομα και εταιρείες. Αυτό επιτρέπει στις εθνικές φορολογικές διοικήσεις να παρακολουθούν και να διασταυρώνουν τις ροές εισοδήματος, να σταματούν περιπτώσεις φοροδιαφυγής και φοροδιαφυγής και να επιβάλλουν φόρους όπου απαιτείται σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία.

Η DAC αναθεωρήθηκε έξι φορές την τελευταία δεκαετία (DAC1-DAC7), ιδίως υπό το φως των δημοσιονομικών περιορισμών μετά την οικονομική κρίση του 2008, την άνοδο

των φορολογικών σκανδάλων (Luxleaks, Panama papers, κ.λπ.) και τη βελτιωμένη συνεργασία ευκαιρίες μέσω της ψηφιοποίησης. Αυτές οι αναθεωρήσεις έχουν διευρύνει τόσο το πεδίο εφαρμογής των φορολογουμένων όσο και το είδος των δεδομένων για τα οποία απαιτείται η υποβολή εκθέσεων. Αυτό κυμαίνεται από τα στοιχεία τραπεζικών λογαριασμών ιδιωτών έως το εισόδημα που αποκτούν οι πωλητές σε πλατφόρμες ψηφιακών πωλήσεων.

DAC	Information being reported and exchanged	Applicable as of
DAC1	Income from employment, pension, director fees, income and assets from immovable property and life insurance ²	January 2013/January 2015
DAC2	Financial account data (account balances, gross amount of interest and dividends received, ...)	January 2016
DAC3	Advance cross-border tax rulings and advance pricing arrangements of companies	January 2017
DAC4	Country-by-country reports ³ on multinationals (data on revenue, profits, tax paid, number of employees, ...)	June 2017
DAC5	Beneficial ownership and due diligence information as collected through the anti-money laundering legal framework.	January 2018
DAC6	Potentially aggressive tax planning schemes of intermediaries (tax advisers, accountants, lawyers)	January 2021 ⁴
DAC7	Income earned by sellers on digital sales platforms	January 2023/January 2024

Εικόνα 4: DAC overview³⁹

Ενώ οι αναθεωρήσεις της DAC επικεντρώθηκαν κατά κύριο λόγο στην επέκταση της ανταλλαγής πληροφοριών, οι πρόσφατες ενημερώσεις έχουν προσπαθήσει να βελτιώσουν τη λειτουργία της ίδιας της DAC. Για παράδειγμα, η DAC7 θέσπισε ένα νομικό πλαίσιο για τα κράτη μέλη να διενεργούν «κοινούς ελέγχους», επιτρέποντας σε δύο φορολογικές αρχές (ή περισσότερες) να συνεργάζονται έλεγχος φορολογούμενου.

Η πρόταση DAC 8 επικεντρώνεται στην ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με τα κέρδη και τα κέρδη από τις κρυπτοσυναλλαγές από χρήστες της E.E. Η αγορά κρυπτονομισμάτων, αν και είναι σχετικά νέα, έχει αυξηθεί σε σημασία με τα χρόνια και

³⁹ https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:0e08e5ad-76dc-11ed-9887-01aa75ed71a1.0001.02/DOC_2&format=PDF

άλλαξε ριζικά τον κόσμο των πληρωμών και των επενδύσεων. Μόνο η κεφαλαιοποίηση του Bitcoin έφτασε τα 370 δισεκατομμύρια ευρώ τον Ιανουάριο του 2023, περίπου το ισοδύναμο της οικονομίας της Αυστρίας.

Η άνοδος αυτών των περιουσιακών στοιχείων κρυπτογράφησης θέτει μια σειρά από προκλήσεις με τις οποίες οι φορολογικές αρχές σε όλο τον κόσμο έρχονται αντιμέτωπες: πώς θα πρέπει να αντιμετωπίζονται φορολογικά το εισόδημα που προέρχεται από την ανταλλαγή κρυπτο-περιουσιακών στοιχείων; Θα έπρεπε, για παράδειγμα, να επιβάλλεται φόρος προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ) μεταξύ των συναλλαγών; Επειδή η κρυπτοτεχνολογία είναι από μόνη της νέα και εξακολουθεί να αλλάζει, τα κράτη μέλη δυσκολεύονται να καταλήξουν σε ενημερωμένη και ενιαία φορολογική νομοθεσία και τα περισσότερα κράτη μέλη δεν έχουν εκδώσει μέχρι στιγμής καμία φορολογική καθοδήγηση σε σχέση με την κρυπτογράφηση ανταλλαγές. Αυτό οδήγησε σε άνιση μεταχείριση του τομέα κρυπτογράφησης εντός της εσωτερικής αγοράς.

Επιπλέον, σύμφωνα με την Επιτροπή της Ε.Ε. ένα κεντρικό χαρακτηριστικό του κόσμου των κρυπτογραφικών ανταλλαγών είναι ένας ορισμένος βαθμός αδιαφάνειας ή «ψευδοανωνυμίας». Οι συναλλαγές στην αγορά κρυπτογράφησης γίνονται χωρίς τη συμμετοχή κλασικών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, όπως οι τράπεζες, και χωρίς κεντρική αρχή. Η κινητικότητα στην αγορά κρυπτογράφησης καθιστά επίσης δυνατή τη διαπραγμάτευση του ίδιου στοιχείου κρυπτογράφησης πολλές φορές την ημέρα. Η συχνά υψηλή μεταβλητότητα της αξίας των κρυπτογραφικών περιουσιακών στοιχείων δεν διευκολύνει την ακριβή φορολογική επιβάρυνση. Όλα αυτά καθιστούν ιδιαίτερα δύσκολο για τις φορολογικές αρχές να έχουν ακριβή επισκόπηση των συναλλαγών που πραγματοποιήθηκαν και των κερδών που αποκομίζουν από αυτές οι επενδυτές⁴⁰.

Αναφορικά με την προαναφερθείσα Πρόταση Κανονισμού MiCA, παρόλο που με την εφαρμογή του ο εν λόγω Κανονισμός θα επιτρέπει μεγαλύτερο έλεγχο της αγοράς κρυπτογράφησης, η Επιτροπή πιστεύει ότι δεν θα παρέχει επαρκείς πληροφορίες για σκοπούς φορολογικής εκτίμησης.

---

⁴⁰ Μια μελέτη του Thiemann (2021) εκτιμά ότι τα συνολικά πραγματοποιηθέντα κέρδη κεφαλαίου από πολίτες της ΕΕ από το Bitcoin ανήλθαν σε 3,6 δισεκατομμύρια ευρώ το 2020. Εάν όλα τα πραγματοποιηθέντα κέρδη κεφαλαίου που πραγματοποιήθηκαν από το Bitcoin θα είχαν φορολογηθεί με 25%, τα έσοδα που συγκεντρώθηκαν σε ολόκληρη την ΕΕ θα είχαν ήταν κοντά στο 1 δισ. ευρώ.

Η αγορά κρυπτογράφησης δεν καλύπτονταν από προηγούμενες διατάξεις της DAC. Το DAC2 απαιτεί από τις τράπεζες να συλλέγουν πληροφορίες πελατών και να καταγράφουν τα έσοδα που πιστώνονται στους λογαριασμούς πελατών – όπως μερίσματα, τόκους κ.λπ. , η εφαρμογή του χρονολογείται από το 2016 και δεν μπορούσε να προβλέψει την άνοδο της αγοράς κρυπτογράφησης. Τυχόν έσοδα από κρυπτοστοιχεία δεν θεωρούνται ως εκ τούτου εισόδημα βάσει του ισχύοντος νομικού πλαισίου, ούτε οι πάροχοι κρυπτονομισμάτων θεωρούνται χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που υπόκεινται σε αναφορά βάσει του DAC2.

Για την εισαγωγή ενός πλαισίου αναφοράς για τις συναλλαγές κρυπτονομισμάτων, η πρόταση DAC8 της Επιτροπής ακολουθεί πιστά τις διατάξεις του CARF του ΟΟΣΑ. Η Επιτροπή βασίζεται επίσης στους ορισμούς, που χρησιμοποιούνται στη MiCA για παρόχους υπηρεσιών και κρυπτοστοιχεία. Κατά τη θέσπιση του πλαισίου και λαμβάνοντας υπόψη το αποτέλεσμα της αξιολόγησης επιπτώσεων, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στοχεύει να βρει μια μέση λύση μεταξύ της ευκρίνειας των πληροφοριών που ζητούνται και του διοικητικού φόρτου για τους παρόχους κρυπτονομικών περιουσιακών στοιχείων. Η πρόταση αφορά αποκλειστικά την αναφορά πληροφοριών και δεν υποχρεώνει τα κράτη μέλη να επιβάλλουν (ένα ελάχιστο επίπεδο άμεσων ή έμμεσων) φόρους στις συναλλαγές. Η προτεινόμενη οδηγία προσδιορίζει δύο τύπους οντοτήτων, που θα υποχρεούνται να αναφέρουν πληροφορίες στις τοπικές αρχές (Παράρτημα VI, Τμήμα IV, υποπαράγραφος B):

- **Πάροχοι κρυπτογραφικών περιουσιακών στοιχείων**, ήτοι κάθε νομικό πρόσωπο ή επιχείρηση του οποίου η επαγγελματική δραστηριότητα είναι η παροχή μιας ή περισσότερων υπηρεσιών κρυπτογραφικών στοιχείων σε τρίτους. Ο ορισμός που χρησιμοποιείται στο DAC8 είναι ο ίδιος με αυτόν του MiCA.
- **Χειριστές Crypto-asset**, ήτοι κάθε πάροχος υπηρεσιών κρυπτονομισμάτων εκτός από πάροχος υπηρεσιών κρυπτονομισμάτων. Αυτοί οι χειριστές δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της MiCA.

Αυτές οι οντότητες (δηλαδή «αναφερόμενοι πάροχοι υπηρεσιών κρυπτονομικών περιουσιακών στοιχείων» ή RCASP) θα υπόκεινται στις απαιτήσεις αναφοράς της DAC εάν έχουν χρήστες με δυνατότητα αναφοράς εντός της Ε.Ε. Αυτό είναι ανεξάρτητα από το μέγεθος του RCASP και από την κατοικία τους (εντός ή εκτός της Ε.Ε.).Όσον αφορά το ποιος, οι συναλλαγές είναι δηλώσιμες (δηλαδή «αναφερόμενοι χρήστες»), η οδηγία

απαιτεί να αναφέρονται πληροφορίες για άτομα ή οντότητες, που κατοικούν στα κράτη μέλη της ΕΕ, που είναι πελάτες των RCASP (Παράρτημα VI, Ενότητα IV, υποπαράγραφος Δ). Ο τύπος των κρυπτογραφικών περιουσιακών στοιχείων, που πρέπει να αναφέρονται (δηλαδή «αναφερόμενα κρυπτογραφικά περιουσιακά στοιχεία») είναι όλα τα κρυπτοστοιχεία που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για σκοπούς επενδύσεων και πληρωμών (Παράρτημα VI, Ενότητα IV, υποπαράγραφος Α). Εξετάζονται το ηλεκτρονικό χρήμα, τα διακριτικά ηλεκτρονικού χρήματος και τα ψηφιακά νομίσματα της κεντρικής τράπεζας (CBDC). Οι συναλλαγές που θα πρέπει να αναφέρουν οι RCASP (δηλαδή «αναφερόμενες συναλλαγές») από τους RCASP είναι οποιεσδήποτε συναλλαγές ανταλλαγής και μεταφορές δηλούμενων περιουσιακών στοιχείων κρυπτονομισμάτων (τόσο εγχώριες όσο και διασυνοριακές συναλλαγές), συμπεριλαμβανομένων των συναλλαγών αναφερόμενων κρυπτονομισμάτων για νομίσματα fiat, και συναλλαγές μεταξύ δηλωτέων περιουσιακών στοιχείων κρυπτογράφησης (Παράρτημα VI, Ενότητα IV, υποπαράγραφος Γ).

Reportable crypto-asset service providers	Reportable user (individual)	Reportable crypto-assets
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Name ➤ Address ➤ TIN ➤ Identification number and global legal entity identifier (if available) 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Name ➤ Address ➤ TIN ➤ Member State of residence ➤ Date and place of birth 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Full names of the crypto-assets and their type ➤ Amounts paid or received from exchanging crypto-assets for fiat currency, number of such transactions, number of units transacted ➤ Value of the crypto-asset (at acquisition) and the gross proceeds (upon disposal), in case of crypto-to-crypto transactions (information has to be reported on both crypto-assets exchanged in the transactions), number of such transactions, number of units transacted ➤ Transfers to un-hosted distributed ledger addresses ➤ Reportable retail payment transactions⁷

Εικόνα 5: Τα δεδομένα που θα πρέπει να παρέχουν τα RCASP παρατίθενται στον παραπάνω πίνακα. Για να επιτραπεί η εύκολη συγκρισιμότητα και ο διασταυρούμενος έλεγχος των πληροφοριών, τα δεδομένα πρέπει να αναφέρονται υποδιαιρούμενα ανά χρήστη και ανά κρυπτοστοιχείο που έχει διαπραγματευτεί ο χρήστης.⁴¹

⁴¹ [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI\(2023\)739310](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI(2023)739310)

Οι πάροχοι κρυπτονομικών στοιχείων θα πρέπει να αναφέρουν τα ως άνω δεδομένα στο κράτος μέλος, που τους έχει χορηγήσει εξουσιοδότηση βάσει του κανονισμού MiCA να εκδίδουν και να εμπορεύονται κρυπτονομίσματα. Οι φορείς εκμετάλλευσης κρυπτονομισμάτων, που δεν καλύπτονται από την MiCA, πρέπει να εγγραφούν σε ένα κράτος μέλος της επιλογής τους και να υποβάλουν τις αναφορές τους εκεί στη συνέχεια (Παράρτημα VI, Ενότητα IV). Οι φορείς εκμετάλλευσης κρυπτονομισμάτων εκτός Ε.Ε. μπορούν να απαλλάσσονται από τις υποχρεώσεις εγγραφής στην Ε.Ε. και υποβολής εκθέσεων στην Ε.Ε. σε περιπτώσεις, όπου η τρίτη χώρα στην οποία βρίσκεται ο φορέας εκμετάλλευσης κρυπτονομισμάτων διαθέτει ήδη παρόμοιο πλαίσιο αναφοράς και ανταλλάσσει τις πληροφορίες με τα κράτη μέλη της Ε.Ε., γνωστή ως «Συμφωνία αποτελεσματικής ειδικής αρμόδιας αρχής» (Παράρτημα VI, Ενότητα I). Η Επιτροπή καθορίζει εάν οι ρυθμίσεις τρίτων χωρών είναι επαρκώς παρόμοιες με το πλαίσιο υποβολής εκθέσεων της ίδιας της ΕΕ (άρθρο 8αδ παράγραφος 11).

Οι ρυθμίσεις υποβολής εκθέσεων θα ξεκινήσουν από την **1η Ιανουαρίου 2026**. Αυτή η προθεσμία θα επιτρέψει την εκ των προτέρων εφαρμογή του κανονισμού MiCA. Η Επιτροπή, μέσω εκτελεστικών πράξεων, θεσπίζει πρακτικές ρυθμίσεις για να διασφαλίσει ότι η ανταλλαγή από τις κοινοποιούμενες πληροφορίες μπορεί να γίνει σε τυποποιημένη έκθεση. Τα RCASP θα πρέπει να υποβάλλουν έκθεση έως τις 31 Ιανουαρίου του έτους που ακολουθεί το έτος στο οποίο αναφέρονται οι πληροφορίες (Παράρτημα VI).

Σε αντίθεση με το CARF του ΟΟΣΑ, η προτεινόμενη οδηγία της Ε.Ε. απαιτεί επίσης από οι RCASP να ενεργούν σε περιπτώσεις, όπου ένας χρήστης κρυπτογραφικών στοιχείων δεν παρέχει τα δεδομένα που απαιτούνται στο RCASP μετά από δύο υπενθυμίσεις, αλλά όχι πριν περάσουν 60 ημέρες. Σε μια τέτοια περίπτωση, οι RCASP θα πρέπει να εμποδίζει τον χρήστη να ανταλλάσσει συναλλαγές (Παράρτημα VI, Ενότητα V).

Η Πρόταση Κανονισμού MiCA της Ε.Ε. και η Οδηγία DAC 8 είναι σύμφωνες με το CARF. Και οι δύο αντίστοιχα θα επηρεάσουν τις VASP, ώστε να έχουν μια ισχυρότερη, καλύτερη συνεργασία με τις φορολογικές αρχές, η οποία θα οδηγήσει σε ένα ισχυρότερο νομικό σύστημα. Αν και η άμεση φορολογία δεν είναι εναρμονισμένη σε ολόκληρη την Ε.Ε., υποστηρίζεται ότι λόγω της ετερογένειας στη μεταχείριση των κρατών μελών όσον αφορά τα κρυπτονομίσματα, είναι ζωτικής σημασίας να υιοθετηθεί ένα σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών για την επίτευξη διαφάνειας και την εξουδετέρωση της ψευδο-ανωνυμίας

στον κόσμο των κρυπτονομισμάτων. Διαφορετικά, υπάρχει σημαντικός κίνδυνος υποδηλώσεων του φορολογητέου εισοδήματος και απώλειας εσόδων για τα κράτη μέλη. Παράλληλα, η τρέχουσα έλλειψη νομοθεσίας έρχεται σε αντίθεση με την αρχή της ισότητας και της ικανότητας πληρωμής. Ωστόσο, σημειώνεται ότι τα μέτρα της Ε.Ε. με την Οδηγία DAC 8 και τον Κανονισμό MiCA θα αυξήσουν τον συντονισμό μεταξύ των κρατών μελών και είναι απαραίτητα για την επίτευξη ομοιογενής μεταχείριση σχετικά με την κρυπτογράφηση.

6.3. ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΚΡΥΠΤΟΝΟΜΙΣΜΑΤΩΝ ΣΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

6.3.1. Από άποψη φορολογίας εισοδήματος

Όπως προαναφέρθηκε, το ρυθμιστικό πλαίσιο, που αφορά στα κρυπτονομίσματα είναι ακόμη θολό. Παρά τις προσπάθειες της Ευρωπαϊκής Ένωσης να θεμελιώσει ένα ενιαίο πλαίσιο, ιδίως με τον Κανονισμό MiCa και την αναμενόμενη Οδηγία DAC 8, το κεφάλαιο της φορολογίας των κρυπτοστοιχείων είναι ακόμα στην αρχή του. Η Ελλάδα, όπως και πολλά άλλα Κράτη, δεν έχει υιοθετήσει ρητώς κανόνες για τη φορολόγηση των κρυπτονομισμάτων σε κανέναν τομέα δραστηριοποίησης αυτών, ήτοι ούτε εξόρυξης⁴², ανταλλαγής ή εκποίησης τους. Επομένως, λόγω της μη υιοθέτησης από τον φορολογικό νομοθέτη πλαισίου για τη φορολόγηση των κρυπτονομισμάτων, εκτιμάται καταρχήν ότι αυτά δεν φορολογούνται σύμφωνα και με την αρχή της βεβαιότητας του φόρου, η οποία αποτελεί απόρροια της συνταγματικώς κατοχυρωθείσας αρχής της νομιμότητας του φόρου⁴³.

---

⁴² Τα κρυπτονομίσματα μπορούν να δημιουργηθούν μέσω της διαδικασίας εξόρυξης (ως ανταμοιβή βάσει ενός πρωτοκόλλου απόδειξης εργασίας). Να σημειωθεί, πάντως, ότι μόνο σε μερικές χώρες η εξόρυξη θεωρείται από τον φορολογικό νομοθέτη φορολογητέο γεγονός, ενώ και σε αυτήν την περίπτωση η φορολόγηση της εν λόγω εξορυκτικής δραστηριότητας προβλέπεται μόνο όταν αυτή πραγματοποιείται σε επίπεδο επιχειρηματικής δράσης. Αντιθέτως, η εξορυκτική δραστηριότητα από ιδιώτες δεν φορολογείται.

⁴³ Θ. Φορτσάκης, Κ. Σαββαΐδου, Φορολογικό δίκαιο, 4 έκδ. 2013, σελ.37, όπου αναφέρεται ότι «Στο πλαίσιο του κράτους δικαίου, η απαίτηση να ορίζεται ο φόρος νομοθετικά ταυτίζεται με την αρχή της βεβαιότητας του φόρου. Η αρχή αυτή εγγυάται την ασφάλεια δικαίου στο πεδίο της φορολογικής επιβολής. Ο φόρος πρέπει να καθορίζεται με σαφήνεια από τον ίδιο τον νομοθέτη και να μην ανατίθεται ο ορισμός του στις διοικητικές αρχές. Η ανάγκη της βεβαιότητας του φόρου σημαίνει ότι πρέπει ο φόρος να είναι βέβαιος ως κανόνας δικαίου, ότι δηλαδή ο κανόνας με τον οποίο επιβάλλεται ο φόρος πρέπει να είναι σαφής και βέβαιος. Η βεβαιότητα του φόρου εξασφαλίζεται μόνον με την επιβολή του φόρου με νόμο».

Σημειώνεται ότι σε πρόσφατη έκθεση του ΟΟΣΑ αναφορικά με τη φορολογική μεταχείριση των κρυπτονομισμάτων⁴⁴, η οποία δημοσιεύθηκε τον Οκτώβριο του 2020, η Ελλάδα, μολοντί περιλαμβάνεται μεταξύ των χωρών που απάντησαν στο σχετικό ερωτηματολόγιο, δεν αναφέρεται μεταξύ αυτών που φορολογούν τα κρυπτονομίσματα σε οποιοδήποτε στάδιο.

Από σκοπιάς εθνικής νομοθεσίας, το ελληνικό φορολογικό δίκαιο δεν προβλέπει ειδικές διατάξεις για τα κρυπτοστοιχεία.

Ωστόσο, παρά τη μη ρητή θέσπιση κανόνων στον Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος ή σε άλλον νόμο αναφορικά με τη φορολόγηση των κρυπτονομισμάτων, έχουν διατυπωθεί διάφορες απόψεις για την υπαγωγή τους σε συγκεκριμένες διατάξεις του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος (Ν.4172/2013, όπως ισχύει), με βάση τις οποίες η εξόρυξη, η ανταλλαγή ή η εκποίηση τους φορολογείται είτε ως **εισόδημα από υπεραξία μεταβίβασης κεφαλαίου** (Κεφάλαιο ΣΤ' του ΚΦΕ) και ειδικότερα ως εισόδημα από μεταβίβαση τίτλων (Άρθρο 42 του ΚΦΕ) είτε ως **εισόδημα από επιχειρηματική δραστηριότητα**⁴⁵ (Άρθρο 21 του ΚΦΕ).

Κατά την άποψη της γράφουσας, η προβληματική της προσπάθειας ένταξης των κρυπτονομισμάτων σε κάποια από τις ήδη υπάρχουσες φορολογικές διατάξεις, η οποία μπορεί να επιτευχθεί μονάχα διαστέλλοντας την ερμηνεία των εν λόγω διατάξεων, έγκειται στην παραβίαση της συνταγματικής αρχής της βεβαιότητας του φόρου, που αποτελεί έκφανση του κράτους δικαίου, όπως αυτή θεμελιώνεται στη διάταξη του Άρθρου 78 του Συντάγματος. Η βεβαιότητα του φόρου εξασφαλίζεται μόνον με την επιβολή του φόρου με νόμο και όχι με την υπαγωγή ερμηνευτικά σε υπάρχουσες διατάξεις. Το ερώτημα όμως είναι το εξής: πιο επικίνδυνη είναι η «χαλαρή» ερμηνεία του Συντάγματος ή η απόλυτη ελευθερία, δίχως ρυθμίσεις και ειδικά φορολογικές, του τομέα των κρυπτοστοιχείων; Το βάρος όμως, δεν θα πρέπει να αντανακλάται σε τέτοιου είδους ζητήματα, όταν ο νομοθέτης είναι αυτός, που οφείλει και μπορεί να δώσει μία ικανοποιητική λύση, δίχως ταυτόχρονα να διακινδυνεύει την καταπάτηση των δικαιωμάτων του πολίτη, και του ιδίου του Συντάγματος.

---

⁴⁴ OECD (2020), Taxing Virtual Currencies: An Overview of Tax Treatments and Emerging Tax Policy Issues, <https://www.oecd.org/tax/tax-policy/taxing-virtual-currencies-an-overview-of-tax-treatments-and-emerging-tax-policy-issues.htm>.

⁴⁵ Ν. 4172/2013, Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος, Άρθρο 21

6.3.2. Η θέση της φορολογικής διοίκησης αναφορικά με τη φορολογική μεταχείριση των κρυπτονομισμάτων.

Η Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων έχει διατυπώσει ήδη από το 2019 Πρόταση προς τον φορολογικό νομοθέτη για τη θέσπιση κανόνων φορολόγησης των κρυπτονομισμάτων. Ειδικότερα, η Διεύθυνση Στρατηγικού Σχεδιασμού της ΑΑΔΕ στο Επιχειρησιακό της Σχέδιο για το έτος 2019 ⁴⁶, αφού αρχικώς αναγνώρισε τις μεγάλες προκλήσεις που αντιμετωπίζει η φορολογική αρχή σε νέες, με παγκόσμια εμβέλεια, ψηφιακές πλατφόρμες εμπορίας ή παροχής υπηρεσιών και συστήματα πληρωμών σε επίπεδο ανταγωνισμού και φορολογικών εσόδων, ανέφερε την πρόθεσή της να προτείνει στον φορολογικό νομοθέτη τη θεσμοθέτηση κανόνων για τη φορολόγηση των κρυπτονομισμάτων⁴⁷.

Συγκεκριμένα αναφέρεται ότι, «...η χρήση κρυπτονομισμάτων (Bitcoin, Ethereum, Ripple, κ.α.) στο εξωτερικό έχει ξεκινήσει ακόμη και από φορολογούμενους για την αποπληρωμή των φορολογικών τους υποχρεώσεων. Αυτό σημαίνει ότι το προσεχές διάστημα η φορολογική αρχή θα κληθεί να αντιμετωπίσει τη νέα τάση συναλλαγών με ψηφιακό χρήμα που υπάρχει μέσω διαδικτύου, αλλά και να προτείνει τη θεσμοθέτηση της φορολόγησης των κρυπτονομισμάτων και ως επένδυση χαρτοφυλακίου» ⁴⁸.

Όπως προκύπτει από τα ανωτέρω, η ελληνική φορολογική διοίκηση τάσσεται ρητώς υπέρ της άποψης φορολόγησης των κρυπτονομισμάτων ως επενδύσεων κεφαλαίου στις περιπτώσεις ανταλλαγής και/ή εκποίησης τους. Να επισημανθεί πάντως ότι στην ως άνω πρότασή της η ΑΑΔΕ δεν λαμβάνει ουδεμία θέση αναφορικά με τη φορολόγηση των κρυπτονομισμάτων κατά το στάδιο της εξόρυξής τους, το οποίο αποτελεί το πρώτο πιθανό φορολογητέο γεγονός, που σχετίζεται με τα κρυπτονομίσματα και προκύπτει όταν αυτά δημιουργούνται.

---

⁴⁶ Βλ. Επιχειρησιακό Σχέδιο ΑΑΔΕ του έτους 2019 © Διεύθυνση Στρατηγικού Σχεδιασμού. Το Επιχειρησιακό σχέδιο του 2019 περιλάμβανε τετρακόσιους ενενήντα επτά στόχους, πενήντα ένα έργα με ορίζοντα ολοκλήρωσης το 2019, δώδεκα έργα με ορίζοντα ολοκλήρωσης το 2020 και δεκατέσσερα μεσοπρόθεσμα έργα, ενώ αποσκοπούσε στην υλοποίηση των στρατηγικών στόχων προωθώντας παράλληλα την υλοποίηση του μεταρρυθμιστικού σχεδίου του Οργανισμού. Το Επιχειρησιακό Σχέδιο της ΑΑΔΕ του 2019 έδινε μεταξύ των άλλων προτεραιότητα στην εξυπηρέτηση πολιτών και επιχειρήσεων και στον εκσυγχρονισμό των Υπηρεσιών της ΑΑΔΕ, μέσα από έργα που σκοπό έχουν τη μείωση της επισκεψιμότητας των πολιτών, την ηλεκτρονικοποίηση των διαδικασιών και των μέχρι σήμερα χειρόγραφων δηλώσεων και την αλλαγή του τρόπου λειτουργίας των υπηρεσιών σύμφωνα με τα ευρωπαϊκά και διεθνή πρότυπα.

⁴⁷ Αντιμετώπιση της Διεθνούς Φοροαποφυγής και Φορολογική Αβεβαιότητα, Σαββαΐδου Κ., Αθανασάκη Β., 2023, Νομική Βιβλιοθήκη.

⁴⁸ Επιχειρησιακό Σχέδιο ΑΑΔΕ του έτους 2019 © Διεύθυνση Στρατηγικού Σχεδιασμού. Το Επιχειρησιακό σχέδιο του 2019, σελ. 23.

6.3.3. *Οι απόψεις της θεωρίας αναφορικά με τη φορολογική μεταχείριση των κρυπτονομισμάτων.*

Όπως ήδη αναφέρθηκε, εκτός από την πρόταση της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων, έχουν διατυπωθεί και διάφορες απόψεις για την υπαγωγή των κρυπτονομισμάτων σε συγκεκριμένες διατάξεις του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος (Ν.4172/2013, όπως ισχύει), με βάση τις οποίες **η εξόρυξη, η ανταλλαγή ή η εκποίησή τους φορολογείται είτε ως εισόδημα από υπεραξία μεταβίβασης κεφαλαίου** (βλ. Κεφάλαιο ΣΤ' του ΚΦΕ) και ειδικότερα ως **εισόδημα από μεταβίβαση τίτλων** (Άρθρο 42 του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος) είτε ως **εισόδημα από επιχειρηματική δραστηριότητα** (Άρθρο 21 του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος). Συνάγεται επομένως, ότι τα κρυπτοστοιχεία βάσει των προαναφερόμενων απόψεων, εμπίπτουν στην **κατηγορία των εισοδημάτων**, όπως αυτά ήδη φορολογούνται δυνάμει των διατάξεων του **Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος**.

Όπως προαναφέρθηκε, η ελληνική φορολογική διοίκηση, παρόλο που εμμέσως μέσω της διατύπωσης την Πρότασης το 2019 προς τον Έλληνα νομοθέτη εξέφρασε την άποψη ότι τα κρυπτονομίσματα θα πρέπει να φορολογούνται ως επενδύσεις κεφαλαίου, μέχρι σήμερα δεν έχει δημοσιεύσει ουδεμία ερμηνευτική εγκύκλιο, στην οποία να υπαγάγει τα κρυπτονομίσματα στις διατάξεις των **άρθρων 42 ή 21 του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος** αναφορικά με εισόδημα από μεταβίβαση τίτλων ή εισόδημα από επιχειρηματική δραστηριότητα αντιστοίχως. Εξάλλου, από το γεγονός ότι προέβη στην ως άνω Πρόταση, δύναται να συναχθεί και το συμπέρασμα ότι ίσως η διοίκηση να μην θεωρεί ότι το εισόδημα από κρυπτονομίσματα μπορεί να υπαχθεί σε κάποια από τις υπάρχουσες κατηγορίες εισοδημάτων του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος, ενόψει και της **αρχής της στενής ερμηνείας των φορολογικών διατάξεων, η οποία αποτελεί συνέπεια της κατοχυρωμένης στο άρθρο 78 του Συντάγματος αρχής της νομιμότητας του φόρου**⁴⁹, άποψη με την οποία όπως προαναφέρθηκε συντάσσεται και η γράφουσα.

---

⁴⁹ Αντιμετώπιση της Διεθνούς Φοροαποφυγής και Φορολογική Αβεβαιότητα, Σαββαΐδου Κ., Αθανασάκη Β., 2023, Νομική Βιβλιοθήκη.

6.3.3.i. Η φορολόγηση της ανταλλαγής ή εκποίησης κρυπτονομισμάτων ως εισόδημα από υπεραξία μεταβίβασης κεφαλαίου σύμφωνα με το άρθρο 42 του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος.

Από τις προαναφερθείσες απόψεις, επικρατέστερη είναι αυτή, που υπαγάγει την ανταλλαγή ή εκποίηση κρυπτονομισμάτων στις φορολογικές ρυθμίσεις των εισοδημάτων από υπεραξία μεταβίβασης κεφαλαίου και ειδικότερα εισοδημάτων από μεταβίβαση τίτλων σύμφωνα με το Άρθρο 42 του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος. Η ως άνω άποψη εδράζεται επίσης και στη με Αριθμό 104ΕΞ/27.2.2018 Γνωμοδότηση του Συμβουλίου Λογιστικής Τυποποίησης της Επιτροπής Τυποποίησης και Ελέγχων ΝΠΔΔ αναφορικά με τη λογιστική απεικόνιση και τον λογιστικό χειρισμό των κρυπτονομισμάτων που τυχόν κατέχουν ελληνικές εταιρείες, το οποίο και πρότεινε τον λογιστικό χειρισμό των κρυπτονομισμάτων ως αποθέματος, εφόσον αυτά προορίζονται προς πώληση κατά τη συνήθη δραστηριότητα της επιχείρησης, ή ως άυλου περιουσιακού στοιχείου, εφόσον αυτά κατέχονται ως επένδυση⁵⁰.

Παρόλο που δεν υφίσταται μέχρι σήμερα κάποια ειδικότερη ανάλυση αναφορικά με τον λόγο υπαγωγής των κρυπτονομισμάτων, στην προβλεπόμενη στο Άρθρο αυτό φορολόγηση της υπεραξίας, φαίνεται ως πιθανότερη η εξομοίωση των κρυπτονομισμάτων με τα παράγωγα χρηματοοικονομικά προϊόντα (περ. ε΄ της παρ.1 του άρθρου 42 του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος), όπως αυτά προσδιορίζονται αναλυτικότερα στην παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου.

Για να είναι δυνατή η υπαγωγή των κρυπτονομισμάτων στην εν λόγω διάταξη, για να θεωρηθούν δηλαδή παράγωγα χρηματοοικονομικά προϊόντα, θα πρέπει να συνδέονται με συμβόλαια δικαιωμάτων προαίρεσης, συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης, συμβάσεις ανταλλαγής (“swaps”), και προθεσμιακές συμβάσεις (“forwards”) ή με κάθε άλλη σύμβαση που προσιδιάζει στις ανωτέρω, κάτι που δεν φαίνεται να προκύπτει με απόλυτη βεβαιότητα.

Με την υπαγωγή όμως, στην προαναφερθείσα διάταξη του Άρθρου 42 του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος, ο φόρος επιβάλλεται επί της υπεραξίας αυτών που προκύπτει από τη διαφορά της συμβατικής νομισματικής ισοτιμίας του χρόνου πώλησης των

---

⁵⁰ Βλέπε τη με Αρ. 104ΕΞ/27.2.2018 Γνωμοδότηση του Συμβουλίου Λογιστικής Τυποποίησης της Επιτροπής Τυποποίησης και Ελέγχων ΝΠΔΔ.

κρυπτονομισμάτων αφαιρουμένης της συμβατικής νομισματικής τους ισοτιμίας κατά τον χρόνο αγοράς τους, λαμβάνοντας υπόψη όλα τα έξοδα συναλλαγών που προσauξάνουν το κόστος κτήσης.

Δεδομένου ότι τα ποσά απόκτησης τίτλων αποτελούν τεκμήρια, πρέπει να καλύπτονται από το σωρευμένο κεφάλαιο προηγούμενων ετών (πίνακας ανάλωσης κεφαλαίου) του φορολογουμένου κατά τον χρόνο κτήσης αυτών με δήλωση της απόκτησης των τίτλων στο οικείο πεδίο της δήλωσης φορολογίας εισοδήματος⁵¹.

Σημειώνεται ότι, η περιγραφόμενη ως άνω άποψη υποστηρίζεται και από φοροτεχνικούς, φορολογικούς συμβούλους και λογιστές⁵², αν και με τη διατύπωση επιφυλάξεων έως ότι διευθετηθεί ρητά τον εν λόγω θέμα.

6.3.3.ii. Η φορολόγηση των ποσών που προκύπτουν από την εξόρυξη ή την εκποίηση κρυπτονομισμάτων ως εισόδημα από επιχειρηματική δραστηριότητα σύμφωνα με το άρθρο 21 του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος.

Στον αντίποδα της άποψης φορολόγησης των κρυπτονομισμάτων υπό το καθεστώς της υπεραξίας μεταβίβασης κεφαλαίου σύμφωνα με το άρθρο 42 του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος, βρίσκεται η άποψη ότι τα ποσά, που προκύπτουν από την εκποίηση κρυπτονομισμάτων μπορούν να θεωρηθούν ως εισόδημα από επιχειρηματική δραστηριότητα σύμφωνα με το άρθρο 21 του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος. Για να

---

⁵¹ Αντιμετώπιση της Διεθνούς Φοροαποφυγής και Φορολογική Αβεβαιότητα, Σαββαΐδου Κ., Αθανασάκη Β., 2023, Νομική Βιβλιοθήκη.

⁵² Μ. Παρασωτηρίου, Η λογιστική και φορολογική μεταχείριση των κρυπτονομισμάτων, <https://www.capital.gr/arthra/3590867/i-logistiki-kai-forologiki-metaxeirisi-ton-kruptonomismaton>, Γ. Δαλιάνης, Ν. Χατζοπούλου, Φορολόγηση κερδών από κρυπτονομίσματα, capital.gr, 19 Αυγούστου 2021, διαθέσιμο σε: <https://www.capital.gr/tax/3576657/forologisi-kerdon-aro-kruptonomismata>, Στο άρθρο σημειώνεται ότι ανεξαρτήτως του τρόπου φορολόγησης «είναι εξαιρετικά δύσκολο έως αδύνατο να δηλωθούν τα κέρδη από τα κρυπτονομίσματα, διότι είναι χιλιάδες οι κινήσεις για αγορές και πωλήσεις, οι οποίες συντελούνται σε κάθε λογαριασμό του δικαιούχου και γίνεται δυσκολότερος ο υπολογισμός, καθώς στις περισσότερες των περιπτώσεων γίνονται αγοραπωλησίες πολλών κρυπτονομισμάτων, καθιστώντας αδύνατη την αποτίμηση. Σε κάθε περίπτωση, εξάλλου, οι φορολογικές αρχές είναι δύσπιστες σχετικά με την υποβολή δηλώσεων με κέρδη από κρυπτονομίσματα, διότι πολλοί επιχειρούν να νομιμοποιήσουν χρήματα από παράνομες συναλλαγές». Γ. Δαλιάνης, Γ. Αρτσίτα, Κρυπτονομίσματα και φορολογία, TAXHEAVEN, 29-1-2021, διαθέσιμο σε: <https://www.taxheaven.gr/circulars/35542/arora-kryptonomismata-kai-forologia>, Φ. Κορφιάτης, Πώς φορολογούνται τα κρυπτονομίσματα στην Ελλάδα, EURO2day, 1 Απριλίου 2021, διαθέσιμο σε: <https://www.euro2day.gr/investments/crypto/article/2072143/pos-forologoyntai-ta-kryptonomismata-sthn-ellada.html>, Φορολόγηση υπεραξίας από bitcoins, TAXExperts, 2.6.2017, διαθέσιμο σε: <https://www.taxexperts.gr/αρθρογραφία/φορολόγηση-υπεραξίας-από-bitcoins>, Φορολογία κρυπτονομισμάτων στην αλλοδαπή, TAXExperts, 12.1.2018, διαθέσιμο σε: <https://www.taxexperts.gr/αρθρογραφία/φορολογία-κρυπτονομισμάτων-στην-αλλοδαπή>.

μπορεί να υποστηριχθεί ωστόσο αυτή η άποψη, απαιτείται οι πράξεις της εξόρυξης, καθώς και της ανταλλαγής ή εκποίησης κρυπτονομισμάτων, να πληρούν τις προϋποθέσεις, που ορίζονται στη διάταξη της παραγράφου 3 του Άρθρου 21 του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος, ήτοι να μπορούν να θεωρηθούν ως «επιχειρηματικές συναλλαγές» υπό την έννοια του ως άνω άρθρου, ορίζει ότι ως «επιχειρηματική συναλλαγή θεωρείται κάθε μεμονωμένη ή συμπτωματική πράξη με την οποία πραγματοποιείται συναλλαγή ή και η συστηματική διενέργεια πράξεων στην οικονομική αγορά με σκοπό την επίτευξη κέρδους. Κάθε τρεις ομοειδείς συναλλαγές που λαμβάνουν χώρα εντός ενός εξαμήνου θεωρούνται συστηματική διενέργεια πράξεων»⁵³.

Η εν λόγω μεταβίβαση περιουσιακού στοιχείου, που περιγράφεται στην ως άνω διάταξη, προϋποθέτει ωστόσο, την μη υπαγωγή της στις διατάξεις των άρθρων 41 ή 42 του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος.

Επόμενως, σε περίπτωση που η φορολογική διοίκηση αναγνωρίσει θεωρεί το εισόδημα από τη μεταβίβαση των κρυπτονομισμάτων ως εισόδημα από υπεραξία λόγω μεταβίβασης κινητών τίτλων, τότε δεν είναι δυνατή η φορολόγησή τους και ως εισοδήματος από επιχειρηματική δραστηριότητα αφού δεν είναι δυνατή η υπαγωγή των σχετικών συναλλαγών και στα δύο άρθρα, καθώς το άρθρο 21 του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος, προβλέπει ρητά την εξαίρεση από τον χαρακτηρισμό φορολογητέου εισοδήματος ως κέρδους από επιχειρηματική δραστηριότητα της δραστηριότητας που περιγράφεται στο άρθρο 42 του ίδιου νόμου⁵⁴.

Περαιτέρω, στην ελληνική έννομη φορολογική τάξη υπάρχουν προβλέψεις που αφορούν την απόκτηση περιουσιακών στοιχείων. Η απόκτηση περιουσιακών στοιχείων υπό το πρίσμα της ελληνικής έννομης φορολογικής τάξης δύναται να αποτελέσει τεκμήριο φορολογητέου εισοδήματος (τεκμήρια «πόθεν έσχες»). Οι διατάξεις αυτές αποβλέπουν στα ποσά που πραγματικά καταβάλει άπαξ ή τμηματικά ο φορολογούμενος, προκειμένου να αποκτήσει ορισμένα προβλεπόμενα στον νόμο περιουσιακά στοιχεία, όπως για παράδειγμα για αγορά ακινήτου ή σκάφους ή για να εκπληρώσει ορισμένες υποχρεώσεις του, όπως για παράδειγμα για τη χορήγηση δωρεάς ή αποπληρωμής δανείου. Δεδομένου

---

⁵³ Βλέπε §3 Άρθρου 21 Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος.

⁵⁴ Αντιμετώπιση της Διεθνούς Φοροαποφυγής και Φορολογική Αβεβαιότητα, Σαββαΐδου Κ., Αθανασάκη Β., 2023, Νομική Βιβλιοθήκη.

ότι η λογική προϋπόθεση της καταβολής ενός ποσού είναι η ύπαρξή του κατά τον χρόνο της καταβολής, τα τεκμήρια αυτής της κατηγορίας συνάπτονται αμεσότερα με τη φοροδοτική ικανότητα του διοικούμενου και είναι λιγότερο αμφισβητήσιμα από τα τεκμήρια διαβίωσης⁵⁵.

Σημειώνεται ότι, παρότι τα τεκμήρια απόκτησης δεν αναφέρονται ρητά στον νόμο ως μαχητά, πρέπει να θεωρήσουμε ότι ο φορολογούμενος δικαιούται να αποδείξει ότι δεν υπήρξε πραγματική καταβολή ποσού εκ μέρους του, αν και η απόδειξη στις συγκεκριμένες περιπτώσεις φαντάζει δυσχερής⁵⁶.

Στην περίπτωση, όποτε και τα φορολογητέα εισοδήματα του φυσικού προσώπου δεν είναι αρκετά, ώστε να δικαιολογήσουν την απόκτηση του κρυπτοστοιχείου, η εν λόγω αγορά κρυπτοστοιχείων ως περιουσιακού στοιχείου δύναται να αποτελέσει τεκμήριο ύπαρξης φορολογητέου εισοδήματος από την 1-1-2014 δυνάμει των διατάξεων του νέου Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος. Επομένως, όταν το εισφερθέν αντίτιμο της εν λόγω απόκτησης δεν αποδεικνύεται ότι προκύπτει από τα δηλωθέντα εισοδήματα του προσώπου, το οποίο την καταβάλει, θα αθροιστεί με τα λοιπά εισοδήματα του φορολογούμενου και θα φορολογηθεί αναλόγως σύμφωνα με τα οριζόμενα στο Άρθρο 28 παρ. 2 του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος⁵⁷.

6.4. Η ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΚΡΥΠΤΟΝΟΜΙΣΜΑΤΩΝ ΑΠΟ ΑΠΟΨΗ ΦΟΡΟΥ ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗΣ ΑΞΙΑΣ

6.4.1. Η φορολογική μεταχείριση της ανταλλαγής ή της εκποίησης των κρυπτονομισμάτων.

Στον τομέα του Φ.Π.Α. το σύνολο των κρατών τείνουν να αντιμετωπίζουν φορολογικά τα κρυπτονομίσματα, όπως τις παραδοσιακές νομισματικές μονάδες τόσο κατά το στάδιο της ανταλλαγής, όσον και κατά το στάδιο εκποίησής τους εντόνως επηρεασμένα και από την απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου στην υπόθεση “Hedqvist”⁵⁸. Η απόφαση του

---

⁵⁵ Αντιμετώπιση της Διεθνούς Φοροαποφυγής και Φορολογική Αβεβαιότητα, Σαββαΐδου Κ., Αθανασάκη Β., 2023, Νομική Βιβλιοθήκη.

⁵⁶ Π. Καββαδά, Ο εναλλακτικός και ο έμμεσος τρόπος προσδιορισμού του εισοδήματος στον ν.4172/2013, <https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/frontend/el/browse/2934680>.

⁵⁷ Αντιμετώπιση της Διεθνούς Φοροαποφυγής και Φορολογική Αβεβαιότητα, Σαββαΐδου Κ., Αθανασάκη Β., 2023, Νομική Βιβλιοθήκη.

⁵⁸ Υπόθεση C-264/14, ECLI:EU:C:2015:718.

Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου στην εν λόγω υπόθεση έθεσε τις βάσεις για τον φορολογικό χειρισμό των κρυπτονομισμάτων όσον αφορά τον Φ.Π.Α. Πριν τη σχετική απόφαση, υπήρχε διαφωνία μεταξύ των Κρατών Μελών για το εάν τα κρυπτονομίσματα πρέπει να θεωρούνται ως συνάλλαγμα, διαπραγματεύσιμος τίτλος ή ψηφιακό προϊόν. **Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο αποφάσισε ότι τα κρυπτονομίσματα αποτελούν συνάλλαγμα, γιατί ο κύριος σκοπός τους είναι να χρησιμοποιούνται ως μέσο πληρωμής και έκρινε ότι οι συναλλαγές ανταλλαγής κρυπτονομισμάτων με συμβατικά νομίσματα, αλλά και το αντίθετο, θεωρούνται ως παροχή υπηρεσιών σύμφωνα με το Άρθρο 2(1) της Ευρωπαϊκής Οδηγίας, οι οποίες είναι εξαιρούμενες σύμφωνα με το Άρθρο 135(1)(ε).** Αν και η αγορά και η πώληση κρυπτονομισμάτων δεν επιβαρύνονται με Φ.Π.Α., οι συναλλαγές σε κρυπτονομίσματα ενδέχεται να υπόκεινται σε άλλους φόρους, όπως φόροι επί κερδών κεφαλαίου ή εισοδήματος. Η φορολογική μεταχείριση των κρυπτονομισμάτων για φορολογικούς σκοπούς διαφέρει ανάλογα με την κάθε χώρα της Ε.Ε. Η προαναφερθείσα υπόθεση είχε ως αντικείμενο την αίτηση προδικαστικής απόφασεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το ανώτατο διοικητικό δικαστήριο της Σουηδίας (Högsta förvaltningsdomstolen), στο πλαίσιο της δίκης μεταξύ της σουηδικής φορολογικής αρχής (Skatteverket) κατά David Hedqvist σχετικά με την υπαγωγή στον Φ.Π.Α. των αγοραπωλησιών συμβατικών νομισμάτων και του εικονικού νομίσματος “bitcoin”, τις οποίες ο D. Hedqvist σκόπευε να διενεργεί μέσω εταιρείας και συγκεκριμένα, την ερμηνεία της παραγράφου 1 του άρθρου 2 και της παραγράφου 1 του άρθρου 135 της Οδηγίας 2006/112/ΕΚ του Συμβουλίου, της 28ης Νοεμβρίου 2006, αναφορικά με το κοινό σύστημα φόρου προστιθέμενης αξίας.

Επί της ουσίας, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο κλήθηκε να ερμηνεύσει το άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της Οδηγίας περί Φ.Π.Α. και ειδικότερα την έννοια της «παροχής υπηρεσιών εξ επαχθούς αιτίας» και εάν αυτή εμπίπτει στην εν λόγω υπόθεση, ήτοι σε συναλλαγές συμβατικών νομισμάτων έναντι του εικονικού νομίσματος “bitcoin” και, αντιστρόφως, έναντι καταβολής χρηματικού ποσού που αντιστοιχεί στο περιθώριο κέρδους, που προκύπτει από τη διαφορά μεταξύ αφενός, της τιμής στην οποία ο οικείος επιχειρηματίας αγόρασε το συνάλλαγμα και, αφετέρου, της τιμής στην οποία πώλησε το συνάλλαγμα αυτό στους πελάτες του. Επίσης, το Δικαστήριο κλήθηκε, μεταξύ άλλων, να κρίνει, εάν το άρθρο 135, παράγραφος 1, στοιχεία δ' έως στ', της Οδηγίας περί Φ.Π.Α.

έχει την έννοια ότι απαλλάσσονται από τον Φ.Π.Α, συναλλαγές, όπως οι επίμαχες στην κύρια δίκη, οι οποίες συνίστανται σε αγοραπωλησίες συμβατικών νομισμάτων έναντι του εικονικού νομίσματος “bitcoin” και αντιστρόφως, έναντι καταβολής χρηματικού ποσού, που αντιστοιχεί στο περιθώριο κέρδους, που προκύπτει από τη διαφορά μεταξύ, αφενός, της τιμής στην οποία ο οικείος επιχειρηματίας αγόρασε το συνάλλαγμα και, αφετέρου, της τιμής στην οποία πώλησε το συνάλλαγμα αυτό στους πελάτες του⁵⁹.

Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι όροι που χρησιμοποιούνται για τον προσδιορισμό των ως άνω απαλλαγών πρέπει να ερμηνεύονται περιοριστικά, δεδομένου ότι συνιστούν παρεκκλίσεις από τη γενική αρχή ότι ο Φ.Π.Α. εισπράττεται για κάθε παροχή υπηρεσιών, που πραγματοποιείται εξ επαχθούς αιτίας από υποκείμενο στον φόρο⁶⁰. Σε κάθε περίπτωση πάντως, η ερμηνεία των όρων αυτών πρέπει να είναι σύμφωνη με τους σκοπούς που επιδιώκονται με τις απαλλαγές της παραγράφου 1 του άρθρου 135 της Οδηγίας περί Φ.Π.Α. και να τηρεί τις επιταγές της αρχής της φορολογικής ουδετερότητας, που είναι σύμφωνη με το κοινό σύστημα του Φ.Π.Α. Επομένως, ο εν λόγω κανόνας περί στενής ερμηνείας δεν σημαίνει ότι οι όροι που χρησιμοποιούνται για τον προσδιορισμό των απαλλαγών της παραγράφου 1 του άρθρου 135 πρέπει να ερμηνεύονται κατά τρόπο που να μην τις καθιστά αναποτελεσματικές⁶¹.

Νομολογικά επίσης προκύπτει ότι οι απαλλαγές, που προβλέπονται στα στοιχεία δ' έως στ' της παραγράφου 1 του άρθρου 135 αποσκοπούν στην αντιμετώπιση των δυσχερειών, που συνδέονται με τον καθορισμό της βάσεως επιβολής του φόρου καθώς και του ποσού του εκπεστέου Φ.Π.Α⁶². Κατά τα λοιπά, οι πράξεις που απαλλάσσονται από τον Φ.Π.Α. δυνάμει των διατάξεων αυτών αποτελούν, εκ φύσεως, χρηματοπιστωτικές πράξεις, παρά το γεγονός ότι δεν διενεργούνται οπωσδήποτε από τράπεζες ή χρηματοπιστωτικά ιδρύματα⁶³.

---

⁵⁹ Αντιμετώπιση της Διεθνούς Φοροαποφυγής και Φορολογική Αβεβαιότητα, Σαββαΐδου Κ., Αθανασάκη Β., 2023, Νομική Βιβλιοθήκη.

⁶⁰ Βλ. σχετικές αποφάσεις Ludwig, C-453/05, EU:C:2007:369, σκέψη 21, και DTZ Zadelhoff, C-259/11, EU:C:2012:423 και σκέψη 20 υπόθεση C-264/14, ECLI:EU:C:2015:718.

⁶¹ Βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις Don Bosco Onroerend Goed, C-461/08, EU:C:2009:722, σκέψη 25, DTZ Zadelhoff, C-259/11, EU:C:2012:423, σκέψη 21, και J. J. Komen en Zonen Beheer Heerhugowaard, C-326/11, EU:C:2012:461, σκέψη 20.

⁶² Βλ. μεταξύ άλλων, απόφαση Velv & Steel Immobilien, C-455/05, EU:C:2007:232, σκέψη 24, καθώς και διάταξη Tiercé Ladbroke, C-231/07 και C-232/07, EU:C:2008:275, σκέψη 24).

⁶³ Βλ. σχετ. και αποφάσεις Velv & Steel Immobilien, C-455/05, EU:C:2007:232, σκέψεις 21 και 22 και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία καθώς και Granton Advertising, C-461/12, EU:C:2014:1745, σκέψη 29.

Όσον αφορά το εικονικό νόμισμα “bitcoin”, το Δικαστήριο της Ε.Ε. έκρινε ότι το εν λόγω νόμισμα αποτελεί συμβατικό μέσο πληρωμής και μέσο εξοφλήσεως για τις επιχειρήσεις που το αποδέχονται. Περαιτέρω, σύμφωνα με τις απαλλαγές που ορίζονται στο στοιχείο ε' της παραγράφου 1 του άρθρου 135 της Οδηγίας περί ΦΠΑ, που προβλέπει ότι τα κράτη μέλη απαλλάσσουν τις πράξεις που αφορούν, μεταξύ άλλων, «συνάλλαγμα, χαρτονομίσματα και νομίσματα που αποτελούν [εκ του νόμου] μέσα πληρωμής», οι όροι που χρησιμοποιούνται στη διάταξη αυτή πρέπει να ερμηνεύονται και να εφαρμόζονται κατά τρόπο ομοιόμορφο, λαμβανομένων υπόψη των διατυπώσεών τους σε όλες τις γλώσσες της Ένωσης⁶⁴.

Έτσι, το Δικαστήριο έκανε παράλληλα δεκτό ότι, από γραμματική και ιστορική ερμηνεία του στοιχείου ε' της παραγράφου 1 του άρθρου 135 προκύπτει ότι η διάταξη αυτή θα καθίστατο εν μέρει αναποτελεσματική, εάν ερμηνευόταν κατά την έννοια ότι αφορά μόνον τα συμβατικά νομίσματα. Όσον αφορά στις απαλλαγές του στοιχείου στ' της παραγράφου 1, του άρθρου 135 της Οδηγίας περί Φ.Π.Α., το Δικαστήριο αρκέστηκε στην υπόμνηση ότι αντικείμενο της εν λόγω διατάξεως είναι κυρίως οι πράξεις που αφορούν «μετοχές και μερίδια εταιρειών ή ενώσεων και ομολογίες», ήτοι τίτλους που παρέχουν δικαίωμα κυριότητας επί νομικών προσώπων, καθώς και «λοιπούς τίτλους, οι οποίοι πρέπει να θεωρούνται αντίστοιχης φύσεως με αυτούς που ρητώς απαριθμούνται στην εν λόγω διάταξη⁶⁵.

Τελικώς, το Δικαστήριο έκρινε ότι ερμηνεύοντας το **άρθρο 135, παράγραφος 1, στοιχείο ε', της Οδηγίας περί Φ.Π.Α.** συνάγεται ότι στις **πράξεις που απαλλάσσονται από τον Φ.Π.Α. κατά την εν λόγω διάταξη** **εμπίπτει η παροχή υπηρεσιών**, η οποία συνίσταται σε **ανταλλαγές συναλλάγματος μεταξύ συμβατικών νομισμάτων και μονάδων του εικονικού νομίσματος “bitcoin”, έναντι καταβολής χρηματικού ποσού, που αντιστοιχεί στο περιθώριο κέρδους που προκύπτει από τη διαφορά μεταξύ αφενός της τιμής, στην οποία ο οικείος επιχειρηματίας αγόρασε το συνάλλαγμα, και αφετέρου της τιμής, στην οποία πώλησε το συνάλλαγμα αυτό στους πελάτες του, ενώ αντιθέτως ερμηνεύοντας τα στοιχεία δ' και στ' της παραγράφου 1 του άρθρου 135 της Οδηγίας**

⁶⁴ Βλ. σχετ. αποφάσεις *Velv & Steel Immobilien*, C-455/05, EU:C:2007:232, σκέψη 16 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, και *Επιτροπή κατά Ισπανίας*, C-189/11, EU:C:2013:587, σκέψη 56)

⁶⁵ Βλ. σχετ. απόφαση *Granton Advertising*, C-461/12, EU:C:2014:1745, σκέψη 27.

περί Φ.Π.Α. συνάγεται ότι οι προαναφερθείσες υπηρεσίες και η παροχή αυτών, δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των διατάξεων αυτών.

Στην ευρωπαϊκή αγορά, ύστερα από την ως άνω απόφαση του Δικαστηρίου της Ε.Ε. παρατηρείται σχετική συνέπεια μεταξύ των κρατών μελών αναφορικά με τον φορολογικό χειρισμό από σκοπιάς Φ.Π.Α. της αγοράς των κρυπτονομισμάτων, η οποία συνίσταται στην **εξαιρέση της αγοραπωλησίας κρυπτονομισμάτων από την υπαγωγή σε Φ.Π.Α. Ωστόσο, σε περίπτωση επιπρόσθετων αμοιβών, που σχετίζονται με την εν λόγω συναλλαγή, δεν αποκλείεται η επιβολή Φ.Π.Α., η οποία και κρίνεται ανά χώρα κατά αποκοπή σύμφωνα και με τη μη δεσμευτική τροποποιημένη απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για θέματα Φ.Π.Α.⁶⁶, όπως αυτή επικαιροποιήθηκε κατόπιν της ανωτέρω απόφασης.**

6.4.2. Η φορολογική μεταχείριση της εξόρυξης των κρυπτονομισμάτων.

Με την προαναφερθείσα απόφαση επί της υπόθεσης “Hedqvist” το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης επιλήφθηκε και έκρινε μόνο τις περιπτώσεις επιβολής Φ.Π.Α. για την αγοραπωλησία κρυπτονομισμάτων. Έτσι η δραστηριότητα εξόρυξης δεν αποτέλεσε αντικείμενο εξέτασης από την ανωτέρω νομολογία, που έθεσε εκτός πεδίου Φ.Π.Α. της αγοραπωλησίες κρυπτονομισμάτων.

Νομολογιακά, το Δικαστήριο της Ε.Ε. έχει αναγνωρίσει ότι παροχή υπηρεσίας εξ’ επαχθούς αιτίας κατά την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 1, στοιχείο γ’, της Οδηγίας περί Φ.Π.Α., πραγματοποιείται μόνο στην περίπτωση που υφίσταται άμεση σχέση μεταξύ της παρεχόμενης υπηρεσίας και της λαμβανόμενης από τον υποκείμενο στον φόρο αντιπαροχής⁶⁷. Εφόσον, λοιπόν, υφίσταται τέτοια άμεση έννομη σχέση μεταξύ του παρόχου και του αποδέκτη, κατά τη διάρκεια της οποίας ανταλλάσσονται αμοιβαίως παροχές, η δε αντιπαροχή που λαμβάνει ο πάροχος αποτελεί πραγματικά το αντάλλαγμα

---

⁶⁶ European Commission Value Added Tax Committee (2016), “Issues arising from recent judgments of the Court of Justice of the European Union, 135(1)(e) and (d) SUBJECT: CJEU Case C-264/14 Hedqvist: Bitcoin”, No. No. 892, <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/virtualcurrencyschemesen.pdf>

⁶⁷ Βλ. αποφάσεις Loyalty Management UK και Baxi Group, C-53/09 και C-55/09, EU:C:2010:590, σκέψη 51 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, και Serebryannay vek, C-283/12, EU:C:2013:599, σκ.37).

για την παρεχόμενη στον λήπτη υπηρεσία, η υπηρεσία αυτή εντάσσεται στο καθεστώς του Φ.Π.Α.⁶⁸

Συνάγεται επομένως ότι, η τυχόν παρεχόμενη υπηρεσία είναι δυνατό να υπαχθεί σε καθεστώς Φ.Π.Α. και συνεπώς και η εξόρυξη κρυπτονομισμάτων κατά το μέρος, που αποτελεί υπηρεσία, όπως αυτό ρυθμίζεται από την κοινοτική νομοθεσία και νομολογία αναφορικά με την υπαγωγή σε καθεστώς Φ.Π.Α.⁶⁹

7. ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΈΛΛΕΙΨΗΣ ΕΝΙΑΙΟΥ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΓΙΑ ΤΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΚΡΥΠΤΟΝΟΜΙΣΜΑΤΩΝ

Εκτός από την αβεβαιότητα που υφίσταται αναφορικά με τη φορολογική μεταχείριση των κρυπτονομισμάτων, ένα άλλο ζήτημα, που έχει απασχολήσει τη διεθνή κοινότητα αφορά στις επιπτώσεις των κρυπτονομισμάτων (“Crypto-Assets”) στην παγκόσμια φορολογική διαφάνεια. Σε έγγραφο δημόσιας διαβούλευσης⁷⁰, ο ΟΟΣΑ αναφέρθηκε στις επιπτώσεις αυτές, ενώ ταυτόχρονα προέβη στην ανάπτυξη ενός νέου παγκόσμιου πλαισίου φορολογικής διαφάνειας που προβλέπει την αυτόματη ανταλλαγή με τυποποιημένο τρόπο φορολογικών στοιχείων για συναλλαγές σε Κρυπτο-Περιουσιακά Στοιχεία («Πλαίσιο Αναφοράς Κρυπτογραφικών Περιουσιακών Στοιχείων» -“CARF”).

Μία από τις πιο ανησυχητικές απειλές για τις κυβερνήσεις, που συντρέχει λόγω της εμφάνισης και χρήσης των κρυπτονομισμάτων και ιδίως λόγω της έλλειψης ενιαίου φορολογικού ρυθμιστικού πλαισίου είναι η **φοροδιαφυγή**. Ως φοροδιαφυγή νοείται η παραποίηση των εισοδημάτων με σκοπό την αποφυγή καταβολής φόρων. Από νομική άποψη, η φοροδιαφυγή ορίζεται ως η επίτευξη του φορολογικού πλεονεκτήματος, με την έννοια της μείωσης, εξάλειψης ή αναβολής της φορολογικής υποχρέωσης, κατά τρόπο παράνομο⁷¹. Ειδικότερα, ο φορολογούμενος ψεύδεται ή σιωπά κατά τρόπο αθέμιτο ενώπιον των αρμόδιων φορολογικών αρχών σε σχέση με συντρέχοντα φορολογικά κρίσιμα

---

⁶⁸ Αντιμετώπιση της Διεθνούς Φοροαποφυγής και Φορολογική Αβεβαιότητα, Σαββαΐδου Κ., Αθανασάκη Β., 2023, Νομική Βιβλιοθήκη.

⁶⁹ Βλ. και απόφαση Le Rayon d’Or, C-51/13, EU:C:2014:185, σκ.29 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

⁷⁰ OECD: Crypto-Asset Reporting Framework and Amendments to the Common Reporting Standard, Public Consultation Document, 2022, <https://www.oecd.org/tax/exchange-of-tax-information/public-consultation-document-crypto-asset-reporting-framework-and-amendments-to-the-common-reporting-standard.pdf>.

⁷¹ Φινοκαλιώτης Δ. Κ. (2015). «Ευρωπαϊκό Φορολογικό και Τελωνειακό Δίκαιο», Εκδόσεις Σάκκουλα. Ελλάδα.

πραγματικά περιστατικά επιχειρώντας να επιτύχει είτε το μη καταλογισμό φορολογικής οφειλής είτε τον καταλογισμό οφειλής σε ύψος μικρότερο από το νόμιμα προβλεπόμενο⁷². Το φαινόμενο της φοροδιαφυγής, όπως προαναφέρθηκε απασχολεί πρωτίστως τα κράτη, καθόσον αυτά κατ' αρχήν υπόκεινται σε σημαντικές απώλειες, ήτοι της μείωσης των κρατικών εσόδων λόγω της μη καταβολής φόρων. Η φοροδιαφυγή φέρεται ως καθοριστικός παράγοντας στην αύξηση της φτώχειας και της ανισότητας, στη μείωση της προοδευτικότητας του φόρου, στη στρέβλωση της αγοράς εργασίας και στην άνιση κατανομή του διαθέσιμου εισοδήματος⁷³.

Όπως προκύπτει, και από την ανωτέρω ανάλυση, η δημιουργία ενός αντικειμενικού και ενιαίου συστήματος φορολόγησης αποτελεί ένα αρκετά δύσκολο εγχείρημα, καθώς υφίστανται διαφορετικές αντιλήψεις των πολιτών σχετικά με την επίδραση του φορολογικού συστήματος. Η μετάβαση σε ένα νέο φορολογικό καθεστώς ή η υιοθέτηση διαφορετικής φορολογικής κουλτούρας δύναται να επιφέρει σημαντικές μεταβολές τόσο στο μικρο- όσο και στο μακρο- περιβάλλον της οικονομίας. Οι επιμέρους πρακτικές φοροδιαφυγής παρουσιάζουν μεγάλη ποικιλομορφία και εξαρτώνται από πληθώρα παραγόντων, ενώ παράλληλα είναι κοινές τόσο σε εθνικό, όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο με μοναδική διαφοροποίηση την έκταση και το μέγεθος τους. Χαρακτηριστικό παράδειγμα φοροδιαφυγής αποτελεί η ίδρυση υπεράκτιων εταιρειών (offshore). Επενδυτές που κατοικούν σε χώρες του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (Ο.Ο.Σ.Α.) διοχετεύουν χρήματα σε αδήλωτους υπεράκτιους λογαριασμούς, με σκοπό την αποκόμιση μεγαλύτερου οφέλους, λόγω καταβολής λιγότερου φόρου στα κέρδη των επενδύσεων τους⁷⁴ και συχνά κάνουν χρήση των κρυπτονομισμάτων για να αποκρύψουν εισοδήματά τους. Ενόψει της αδιάκοπης εξέλιξης στον χώρο των κρυπτονομισμάτων, οι ως άνω κίνδυνοι εγκυμονούν, με μόνη ελπίδα την θεσμοθέτηση ενός ενιαίου ρυθμιστικού πλαισίου, που εάν δεν καταφέρει να αποτρέψει τους εν λόγω κινδύνους, έστω πιθανότατα θα μπορέσει να τους περιορίσει.

---

⁷² Παπακυριάκου Θ.(2005), «Φορολογικό Ποινικό Δίκαιο», Εκδόσεις:Σάκκουλα 2005.

⁷³ Matsaganis, M., Flevotomou (2010). Distributional Implications of Tax Evasion in Greece. The Hellenic Observatory: The European Institute, GreeSEPaperNo31.

⁷⁴ Kemme, D.M, Parikh, B. & Steigner, T. (2017). Tax Havens, Tax Evasion and Tax Information Exchange Agreements in the OECD. European Financial Management, 23(3), 519-542.

8. ΑΝΤΙ ΕΠΙΛΟΓΟΥ

Το μέλλον των κρυπτονομισμάτων είναι εξαιρετικά αβέβαιο. Για κάποιους, είναι μια φούσκα, που αργά ή γρήγορα θα εκραγεί πλήρως. Για άλλους, τα κρυπτονομίσματα θα αποτελέσουν τα θεμέλια για καινοτομίες στην αποκεντρωμένη χρηματοδότηση. Και στις δύο περιπτώσεις, ωστόσο, τα φορολογικά συστήματα οφείλουν να τα προσαρμόσουν με συνοχή, σαφήνεια και αποτελεσματικότητα γεγονός, που σήμερα δεν συμβαίνει λόγω της έλλειψης ρυθμιστικού πλαισίου, καθώς μέχρι πρότινος τα εν λόγω φορολογικά συστήματα ήταν διαμορφωμένα με τέτοιο τρόπο, ώστε να μην λαμβάνουν υπόψιν την ύπαρξη κρυπτοστοιχείων. Η θεσμοθέτηση ρυθμιστικού πλαισίου για τη φορολογία των κρυπτονομισμάτων, πρέπει να γίνει άμεσα, στο πλαίσιο της συνεχιζόμενης ταχείας και πολύπλοκης καινοτομίας, με βάση περιορισμένες πληροφορίες, και παράλληλα με την εξισορρόπηση των βασικών στόχων της διασφάλισης της αποτελεσματικότητας, της δικαιοσύνης και των εσόδων στη φορολογία έναντι του κινδύνου καταστολής της καινοτομίας. Οι προκλήσεις είναι τόσο εννοιολογικές όσο και, ακόμη περισσότερο, πρακτικές.

Εννοιολογικά, η διττή φύση των κρυπτονομισμάτων τόσο ως επενδυτικά στοιχεία όσον και ως μέσα πληρωμής -το δεύτερο, αν και λιγότερο προεξέχον από το πρώτο, αποτελεί πρωταρχικό σκοπό για την ανάπτυξή τους- δημιουργεί πιθανή δυσκολία στην αποτύπωση κεφαλαιακών κερδών και ζημιών στο ρόλο του ενεργητικού τους χωρίς να κατασκευάζουν εμπόδια στη χρήση τους ως νόμισματος. Για τον Φ.Π.Α. και τους φόρους επί των πωλήσεων, ενώ προκύπτουν πολλά ζητήματα λεπτομέρειας, το κρίσιμο βήμα είναι να διασφαλιστεί ότι τα κρυπτονομίσματα αντιμετωπίζονται με τον ίδιο τρόπο όπως τα εθνικά νομίσματα. Το τι χρειάζεται για σκοπούς φορολογίας εισοδήματος (για παράδειγμα η παροχή απαλλαγών για εύλογη προσωπική χρήση ως νόμισμα) θα εξαρτηθεί από τις υπάρχουσες εθνικές δομές για την αντιμετώπιση των κερδών και των ζημιών και των συναλλαγών σε ξένο νόμισμα.

Προκύπτουν επίσης ερωτήματα ως προς τον ενδεχόμενο διορθωτικό ρόλο της φορολογίας, όπως, για παράδειγμα, στην περίπτωση της αντιμετώπισης εσωτερικών στοιχείων, που σχετίζονται με τα τυχερά παιχνίδια ή ως αναστολέα για την άμβλυνση των αλλαγών εν αναμονή της εφαρμογής αποτελεσματικής ρύθμισης.

Είναι εμφανές, ωστόσο, ότι τα κρυπτονομίσματα δημιουργούν τα πιο σοβαρά προβλήματα. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι η ουσία τους, και το βασικό κίνητρο πίσω από την ανάπτυξή τους, είναι ακριβώς η αποφυγή εμπιστοσύνης σε κεντρικά ιδρύματα τέτοιου είδους, που θα μπορούσαν να παρέχουν πληροφορίες στις φορολογικές αρχές ή ίσως να επιβάλλουν κάποιου είδους παρακράτησης φόρου. Το πρώτο βήμα για τις κυβερνήσεις, ωστόσο, είναι να εφαρμόσουν κανόνες AML⁷⁵ και απαιτήσεις αναφοράς τρίτων, όπου μπορούν, όπως έκαναν πρόσφατα οι Η.Π.Α. Ο κίνδυνος, όμως, είναι ότι οι συναλλαγές θα μεταφερθούν σε κάποιο βαθμό σε φόρμες (σε αποκεντρωμένα χρηματιστήρια ή απευθείας peer-to-peer), που κανένα τρίτο μέρος δεν θα μπορεί να λαμβάνει γνώση. Μπορεί, ωστόσο, -κάπως ειρωνικά, όσον αφορά το αρχικό όραμα για τα κρυπτονομίσματα- οι επενδυτές να έχουν μεγαλύτερη εμπιστοσύνη σε καλά ρυθμισμένα ιδρύματα παρά στην «Άγρια Δύση» των αποκεντρωμένων συναλλαγών. Πιο κερδοσκοπικά, οι εξορύκτες - που βλέπουν κάθε συναλλαγή σε μη σταθερά νομίσματα - μπορεί κατ' αρχήν να έχουν ρόλο στην αναφορά/παρακράτηση φόρου, σύμφωνα με τη γενική αρχή της φορολογικής διοίκησης που ευνοεί τη συλλογή, όπου είναι δυνατόν, σε σχετικά μικρό αριθμό ανοδικών σημείων. Αυτές οι δυσκολίες ενισχύονται, επιπλέον, από την ευκολία με την οποία διενεργούνται διασυνοριακές συναλλαγές κρυπτογράφησης, έτσι ώστε τα εγχώρια φορολογικά μέτρα να οδηγήσουν επίσης στη στροφή των συναλλαγών σε πλατφόρμες μη αναφοράς στο εξωτερικό. Ο ΟΟΣΑ έχει αναπτύξει ένα πλαίσιο για την επέκταση των τρεχουσών ρυθμίσεων για διασυνοριακές πληροφορίες σε κρυπτογράφηση, αλλά η εφαρμογή παραμένει κάπως στο μέλλον και σε καμία περίπτωση δεν θα επιλύσει από μόνη της τις προκλήσεις που θέτει το αποκεντρωμένο εμπόριο.

Είναι δύσκολο να εκτιμηθεί ο βαθμός στον οποίο η οιονεί ανωνυμία των κρυπτονομισμάτων διευκολύνει τη φοροδιαφυγή (πέρα από αυτόν που σχετίζεται με την καθαρή εγκληματικότητα, η οποία ευθύνεται για ένα μειούμενο μερίδιο δραστηριότητας στα κρυπτονομίσματα). Υπάρχουν, ωστόσο, στοιχεία για έναν βαθμό συμμόρφωσης, τουλάχιστον για τις Η.Π.Α., με περίπου ένα τοις εκατό αποδόσεις, που αναφέρουν πωλήσεις κρυπτογράφησης και σημάδια σημαντικής δραστηριότητας για αποφυγή. Όσον αφορά τα ποσά που διακυβεύονται, οι πρόχειροι υπολογισμοί δείχνουν ότι το 2021, μια

---

⁷⁵ Όπου AML: Anti-Money Laundering, ήτοι καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομη δραστηριότητα.

«καλή» χρονιά για τα κρυπτονομίσματα, ένας παγκόσμιος φόρος 20 τοις εκατό στα δεδουλευμένα κεφαλαιακά κέρδη θα μπορούσε να είχε συγκεντρώσει περίπου 300 δισεκατομμύρια δολάρια Η.Π.Α., που είναι περίπου το 12 τοις εκατό των παγκόσμιων εσόδων.

Όσο για εκείνους, που ενδέχεται να έχουν κέρδη, που υπόκεινται σε φόρο, ενώ οι πληροφορίες είναι περιορισμένες, υπάρχουν ισχυρές ενδείξεις ότι ο πλούτος των κρυπτονομισμάτων είναι ιδιαίτερα συγκεντρωμένος, ακόμη περισσότερο από την ιδιοκτησία μετοχών. Αυτό, όπως φαίνεται, δεν είναι μόνο θέμα μιας «ομάδας» δισεκατομμυριούχων κρυπτονομισμάτων ή των λίγων που έχουν γίνει πλούσιοι επενδύοντας σε κρυπτονομίσματα, αλλά για κατοχές από ένα ευρύτερο αλλά άγνωστο σύνολο πλουσίων των οποίων ο πλούτος προέρχεται από άλλες πηγές. Μπορεί φυσικά τα βαθύτερα προβλήματα εδώ να μην είναι διακριτικά για την κρυπτογράφηση, αλλά ισχύουν και για τη φορολόγηση των κεφαλαιουχικών κερδών άλλων περιουσιακών στοιχείων, ειδικά στην κορυφή της διανομής εισοδήματος. Αξίζει να ληφθεί υπόψη, ωστόσο, ότι, τουλάχιστον στο Ηνωμένο Βασίλειο και στις Η.Π.Α., πολλοί κάτοχοι κρυπτονομισμάτων δεν είναι καθόλου πλούσιοι, με εισοδήματα χαμηλότερα από άλλους επενδυτές και συχνά όχι περισσότερα από μέτρια.

Η ταχεία πρόοδος, τόσο της τεχνολογίας «DLT», όσο και της τεχνολογίας των κρυπτονομισμάτων, η οποία σηματοδότησε το 2020 την εμφάνιση νέων τομέων, όπως η αποκεντρωμένη χρηματοδότηση (DeFi) και τα αποκεντρωμένα χρηματιστήρια, έχουν απαιτήσει ακόμη ισχυρότερο διάλογο μεταξύ των ρυθμιστικών αρχών και των εταιριών, που δραστηριοποιούνται στον χώρο των κρυπτοστοιχείων παγκοσμίως.

Όπως έγινε εμφανώς ορατό από τα εκτεθέμενα στην παρούσα διπλωματική εργασία θέματα, ο τομέας του φορολογικού δικαίου, που αφορά στα κρυπτοστοιχεία, δεν είναι μόνο «ελλιπής», αλλά ανύπαρκτος. Κάθε κράτος-μέλος καλείται να διαχειριστεί εσωτερικά το θέμα της φορολογίας των κρυπτονομισμάτων, γεγονός το οποίο όχι μόνον δημιουργεί μία ανομοιογένεια, που προκαλεί γενική αβεβαιότητα, αλλά που αφήνει τον φορολογούμενο έρμαιο σε αντισυνταγματικές -συνήθως λόγω διασταλτικής ερμηνείας- φορολογικές ρυθμίσεις.

Ως εκ τούτου, είναι πιθανό ότι η επίσημη επιβολή του Κανονισμού MiCA, που θα πραγματοποιηθεί μέχρι και το 2024 θα σημάνει το τέλος όλων των εθνικών κανονιστικών

και ρυθμιστικών πλαισίων των κρατών μελών της Ε.Ε. για τα κρυπτονομίσματα, υπέρ ενός ενιαίου, εστιασμένου ρυθμιστικού πλαισίου, που θα επιτρέπει στους παρόχους υπηρεσιών κρυπτονομισμάτων της Ε.Ε. να λειτουργούν με μεγαλύτερη ευκολία σε όλες τις αγορές της Ε.Ε., αν και υπό αυστηρότερους κανόνες. Βέβαια, σημαντική έλλειψη όπως προαναφέρθηκε είναι η παράλειψη συμπερίληψης φορολογικών ρυθμίσεων.

Ο Κανονισμός MiCA αποτελεί μία ελπιδοφόρα αρχή και ώθηση προς τόσον τον ευρωπαϊκό νομοθέτη, όσον και τον εθνικό να εστιάσουν και στο κενό της φορολογικής ρύθμισης των κρυπτονομισμάτων, γεγονός που ήδη έχει αρχίσει να καλύπτεται με την Οδηγία DAC 8, η οποία με τη σειρά της αναμένεται να τεθεί σε λειτουργία.

Βέβαια, αναπόφευκτα ποιος ξέρει πώς θα έχει διαμορφωθεί η αγορά κρυπτονομισμάτων, ή ακόμη και τα ίδια τα κρυπτοστοιχεία το 2024;

Έως τότε, ωστόσο, όσο αφορά στην Ελλάδα, αναγκαία κρίνεται η παραμονή στη βάση της ελληνικής έννομης τάξης, δηλαδή στο Σύνταγμα, το οποίο ρητά ορίζει ότι *«Κανένας φόρος δεν επιβάλλεται, ούτε εισπράττεται χωρίς τυπικό νόμο»*.

9. ΠΗΓΕΣ

Ελληνική Βιβλιογραφία – Αρθρογραφία

- Δαλιάνης Γ., Χατζοπούλου Ν., Φορολόγηση κερδών από κρυπτονομίσματα, capital.gr, 19 Αυγούστου 2021, διαθέσιμο σε: <https://www.capital.gr/tax/3576657/forologisi-kerdon-apo-kruptonomismata>.
- Ίδρυμα Μεσογειακών Μελετών (1993), «Φορολογικό καθεστώς, παραοικονομία και φοροδιαφυγή στην Ελλάδα.», Εκδόσεις Παπαζήση 1993.
- Καββαδά Π., Ο εναλλακτικός και ο έμμεσος τρόπος προσδιορισμού του εισοδήματος στον v.4172/2013, <https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/frontend/el/browse/2934680>.
- Κορφιάτης Φ., Πως φορολογούνται τα κρυπτονομίσματα στην Ελλάδα, EURO2day, 1 Απριλίου 2021, διαθέσιμο σε: <https://www.euro2day.gr/investments/crypto/article/2072143/pos-forologoyntai-ta-kryptonomismata-sthn-ellada.html>.
- Μεταξάκης Ε, Μπικτκόϊν (Bitcoin), κρυπτοχρήμα και κυβερνοέγκλημα,. Αθήνα – Κομοτηνή: Εκδόσεις Α.Ν ΣΑΚΚΟΥΛΑΣ, 2017.
- Παπακυριάκου Θ.(2005), «Φορολογικό Ποινικό Δίκαιο», Εκδόσεις:Σάκκουλα 2005.
- Σαββαΐδου Κ., Αθανασάκη Β., Αντιμετώπιση της Διεθνούς Φοροαποφυγής και Φορολογική Αβεβαιότητα, 2023, Νομική Βιβλιοθήκη.
- Φινοκαλιώτης Δ. Κ. (2015). «Ευρωπαϊκό Φορολογικό και Τελωνειακό Δίκαιο», Εκδόσεις Σάκκουλα. Ελλάδα.
- Φορτσάκης Θ., Σαββαΐδου Κ., Φορολογικό δίκαιο, 4 έκδ. 2013.

Ξένη Βιβλιογραφία – Αρθρογραφία

- Chirag, T., 2021. Appinventiv. [Ηλεκτρονικό] Διαθέσιμο στο: <https://appinventiv.com/blog/cryptocurrencies-market-trends/>
- David Chaum, (1998) Blind Signatures for Untraceable Payments. University of Houston Clear Lake. Available at:

<https://sceweb.sce.uhcl.edu/yang/teaching/csci5234WebSecurityFall2011/Chaumbblind-signatures.PDF>

- EBA,(2019) Report with advice on crypto- assets, ESMA, (2019) Advice on ‘Initial Coin Offerings and Crypto-Assets’.
- European Commission Value Added Tax Committee (2016), “Issues arising from recent judgments of the Court of Justice of the European Union, 135(1)(e) and (d) SUBJECT: CJEU Case C-264/14 Hedqvist: Bitcoin”, No. No. 892, <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/virtualcurrencyschemesen.pdf>
- European Commission proposal, *Regulation of the European Parliament and of the Council on Markets in Crypto-assets*, and amending Directive (EU) 2019/1937, Brussel, (2020).
- European Parliament, *Assessment of recent anti-tax avoidance and evasion measures (ATAD & DAC 6)*, Policy Department for Economic, Scientific and Quality of Life Policies, March 2022.
- Financial Stability, Financial Services and Capital Markets Union, European Commission (2020) Communication on Digital Finance Package. Available at: https://ec.europa.eu/info/publications/200924-digital-finance-proposals_en.
- Hallak I., *Markets in Crypto-Assets (MiCA)*, EPRS, European Parliament, November 2022.
- Kemme, D.M, Parikh, B. & Steigner, T. (2017). Tax Havens, Tax Evasion and Tax Information Exchange Agreements in the OECD. European Financial Management.
- Luisa Scarcella L, Exchange of Information on Crypto-Assets at the Dawn of DAC8, Kluwer International Tax blog, 2021.
- Marketfeed Team, 2021. Understanding the Different Types of Cryptocurrencies, s.l.: Marketfeed.
- Matsaganis, M., Flevotomou (2010). Distributional Implications of Tax Evasion in Greece. The Hellenic Observatory: The European Institute, GreeSEPaperNo31.
- MiCA, & FATF (2012-2019), International Standards on Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism & Proliferation, FATF, Paris, France (Διεθνή πρότυπα για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από

εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης και διάδοσης της τρομοκρατίας, FATF, Παρίσι, Γαλλία) (www.fatf-gafi.org/recommendations.html)

- Nathan Reiff, (2022) What Was the First Cryptocurrency? Available at: <https://www.investopedia.com/tech/were-there-cryptocurrencies-bitcoin/#citation-7>
- OECD (2014), Public Discussion Draft: BEPS Action 1: Address the Tax Challenges of The Digital Economy, OECD, Paris (2014)
- OECD, Standard for Automatic Exchange of Financial Account Information in Tax Matters, OECD Paris (2014)
- OECD, Tax Challenges Arising from Digitalisation – Interim Report 2018: Inclusive Framework on BEPS, OECD/G20 Base Erosion and Profit Shifting Project, OECD, Paris (2018).
- OECD, Taxing Virtual Currencies: An Overview of Tax Treatments and Emerging Tax Policy Issues (OECD 2020).
- OECD: Crypto-Asset Reporting Framework and Amendments to the Common Reporting Standard, Public Consultation Document, 2022, <https://www.oecd.org/tax/exchange-of-tax-information/public-consultation-document-crypto-asset-reporting-framework-and-amendments-to-the-common-reporting-standard.pdf>.
- Utility token definition & meaning-Merriam-Webster. Available at: [https://www.merriam-webster.com/dictionary/utility token](https://www.merriam-webster.com/dictionary/utility%20token)
- Viens, A., 2019. Visualcapitalist. [Ηλεκτρονικό] Διαθέσιμο στο: <https://www.visualcapitalist.com/mapped-cryptocurrency-regulations-around-the-world/>
- Zapotochnyi, A. (2021) Non fungible tokens: A quick guide, Blockgeeks. Available at: <https://blockgeeks.com/guides/non-fungible-tokens-learn-blockchain>

Ευρωπαϊκή Νομολογία

- C-264/14, ECLI:EU:C:2015:718
- C-453/05, EU:C:2007:369

- C-259/11, EU:C:2012:423
- C-461/08, EU:C:2009:722
- C-326/11, EU:C:2012:461
- C-455/05, EU:C:2007:232
- C-231/07 και C-232/07, EU:C:2008:275
- C-461/12, EU:C:2014:1745
- C-189/11, EU:C:2013:587
- C-53/09 και C-55/09, EU:C:2010:590
- C-283/12, EU:C:2013:599
- C-51/13, EU:C:2014:185

Ιστοσελίδες

- https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/SPEECH_19_6408
- <https://www.blockchain.org.gr/home/mathe/#:~:text=To%20Blockchain%20είναι%20ένα%20κατανεμημένος,στους%20οποίους%20έχει%20γίνει%20η>
- [https://en.wikipedia.org/wiki/Tether_\(cryptocurrency\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Tether_(cryptocurrency))
- https://ec.europa.eu/taxation_customs/taxation-1/tax-co-operation-andcontrol/general-overview/enhanced-administrative-cooperation-field-directtaxation_en
- https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/SPEECH_19_6408
- <https://www.oecd.org/tax/tax-policy/taxing-virtual-currencies-an-overview-of-tax-treatments-and-emerging-tax-policy-issues.htm>
- <https://www.taxheaven.gr/circulars/35542/arora-kryptonismata-kai-forologia>
- <https://www.capital.gr/arthra/3590867/i-logistiki-kai-forologiki-metaxeirisi-tonkruptonomismaton>
- <https://www.taxheaven.gr/circulars/35542/arora-kryptonismata-kai-forologia>
- <https://www.taxexperts.gr/αρθρογραφία/φορολόγηση-υπεραξίας-από-bitcoins>
- <https://www.taxexperts.gr/αρθρογραφία/φορολογία-κρυπτονομισμάτων-στην-αλλοδαπή>

Νομοθετικά Κείμενα

- Ν. 4172/2013, Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος
- Proposal for a Regulation Of The European Parliament And Of The Council on Markets in Crypto-assets, and amending Directive (EU) 2019/1937 (MiCa)
- Οδηγία 2011/17/ΕΕ (DAC)